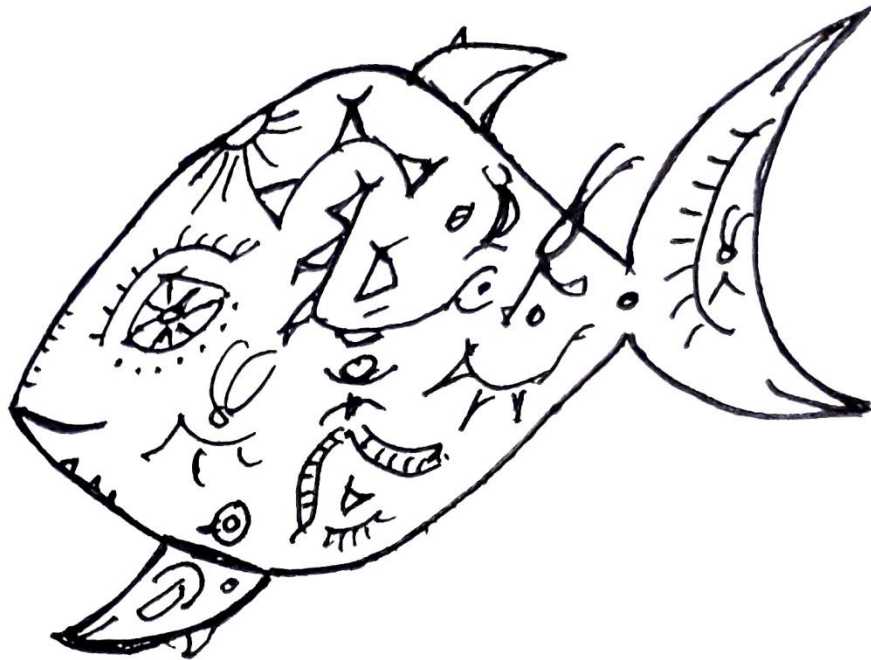

Albert Jané

ELS NOU BARONS DE LA GANA

ELS NOU BARONS DE LA GANA

Albert Jané

Primera edició: juliol de 2021

Disseny de la coberta: Albert Jané

ISBN: 978-84-09-32361-6

Imprès a Catalunya

Associació Llengua Nacional

C. Sant Pere més Alt, 25

08003 Barcelona

Els nibelungs vivien al fons de les coves més fosques i més feréstegues. Eren negres, com el de Banyoles, i boteruts, i tots ells tenien una peça girada o un cargol mal collat. Tenien un gran tresor, i la seva activitat consistia, bàsicament, a guardar el tresor, a vigilar que no els el prenguessin. No en treien cap profit, de tot l'or que havien abassegat, com diu el Fabra, però posseir-lo els feia sentir importants. Hi ha qui se sent important sabent secrets delicats, qui fent l'amor amb la dona del director, encara que sigui grossa, vulgar i xerraire, qui tenint un gran tresor. Durant els mesos que no tenen *r* parlaven amb la *a* i durant els mesos que en tenen parlaven amb la *i*. El seu rei, que es deia, segons els uns, Guerau, i segons els altres, Cara de Poma, tenia un anell màgic, un anell maleït, que tenia una propietats malèfiques no ben catalogades.

Dalt la terra, a plena llum, entre els arbres fruiters, els de bosc i els de ribera, i al costat dels rius cabalosos i les fonts cantaires, vivien els gegants i els herois. El rei dels gegants, que era el més gegant de tots, es va apoderar del tresor dels nibelungs i de l'anell maleït. Com passa sempre, amb l'obtenció del tresor va adquirir la preocupació que no l'hi prenguessin. Va tenir una idea genial: es va convertir en un drac hispíid i escamós i va amagar el tresor al soterrani d'una vell casalot que hi havia al veïnat de les Lloses, i no s'hi gosava acostar ningú.

Al costat dels gegants hi havia diverses castes o nissagues d'herois: els Kaska, els Ganga, els Creska i els Welsa, que eren els de més anomenada. I d'una de les famílies més conspícues dels Welsa van sorgir el gran príncep Sigmund, el pare de Sigfrid, i la seva germana Signi.

Dalt dels núvols, en uns palaus metafísics i esplèndids, hi havia els déus. El més qualificat es deia Wotan, que era el déu de les batalles i dels combats -expressió certament redundat però avalada per la tradició i exigida pel protocol. Wotan presidia els altres déus, en una presidència teòricament renovable, per votació, cada quatre anys, però a la pràctica permanent i vitalícia. Tenia una vara de freixe amb la qual feia anar dret a tothom, i li agradava el vi negre, adobat amb pebre i altres espècies. Els Welsa eren descendents de Wotan i d'una dona de fer feines de formes opulentes que es deia Guindulaina, de qui Wotan s'havia encapritxat.

Hunding, rei de Gautlàndia, es va enamorar de la princesa Signi, que tenia els ulls verds com una maragda i els llavis vermells com la magrana. La va demanar en matrimoni, però encara que a Signi el rei Hunding, que tenia cara de peix bullit i era una

mica papissot, no li agradava, pressionada pel seu pare, el rei Welsa, s'hi va casar.

El dia del casament, quan se celebrava el gran banquet nupcial, es va presentar un home desconegut, que no figurava, per tant, a la llista dels convidats. Anava amb una capa de color blau marí, i amb un barret que tenia les ales molt amples. Era molt alt, vell i borni -de l'ull dret segons els uns, de l'esquerre segons els altres. Però l'ull bo tenia una lluïssor especial, com la de la fornall d'un ferrer. I duïa, desembeïnada, una espasa brillant, brillantíssima, que feia feredat. Es va acostar a la gran alzina que semblava com si presidís la clariana del bosc on es feia el gran tec nupcial i la va clavar al tronc amb tota la força. La hi va enfonsar ben bé un parell de pams. Tots els assistents al gran àpat, que eren tots ells barons, grans senyors i capitans, es van quedar de pedra picada.

-Qui reïxi -va dir, exactament així, el nou vingut- a desclavar aquesta espasa serà l'home més valent de tota la terra.

Havent dit això, aquell desconegut, que, de fet, era ni més i menys que el déu Wotan, el president del temps i dels núvols, de les armes i els exèrcits, va desaparèixer tal com havia vingut.

Tot seguit, els cavallers assistents a l'acte van voler provar de desclavar-la. El rei Hunding, naturalment, va ser el primer, però per més esforços que va fer no va aconseguir de desclavar-la ni un dit. L'home suava i esbufegava, amb tots els seus esforços, però inútilment, fins que va haver de desistir, no sense una certa sensació de ridícul. Després ho va provar el baró Rudolf de Rud, que era alt i fort com un ós (i segons com, pelut com era, ho semblava i tot, un plantígrad) però els seus esforços van ser inútils. Després li va tocar el torn al cavaller Harold de Hold, un caçador de punta, que deien que era capaç d'escanyar el llop més ferotge, però no hi va haver res a fer. Ho van intentar, encara, el baró Kurt d'Altenwald, un guerrer molt acreditat, que havia batallat contra els moros, Grau de Grau, que era una mica magre però que deien que tenia una força increïble, perquè dedicava deu hores al dia a la cultura física, Gotmar de Su, que segons es veu era un llampat, un ver foll, a qui la follia multiplicava la força, i alguns altres cavallers, tots ells cepats, estrenus i valents, però cap no va reeixir -com deia Wotan- a desclavar l'espasa. Alguns, ja ni ho van voler intentar. Hi va haver, fins i tot, el cas una mica pintoresc del bon cavaller Sigibald de Tor, sens dubte d'ànim coratjós i estrenu, però físicament més aviat desnerit i poqueta cosa, gairebé anèmic, que era dels qui ni ho volien provar, però la seva muller, la dolça Ingrid de Bru, li va

demanar que ho provés una i altra vegada, cosa a què ell es negava obstinadament, fins que, perquè callés d'una vegada, ho va intentar, davant la hilaritat general. Inútilment, no cal dir-ho.

Finalment ho va provar el rei Sigmund. Aquest es va acostar a l'alzina amb una severa dignitat, exempta de fanfàrria, va empunyar l'espasa amb mà ferma, es va concentrar, i amb una estrebada sobtada va desclavar l'arma del tronc de la soca de l'alzina. Tothom es va quedar esbalaït, i de moment hi va haver un mutisme general, que molt aviat es va resoldre en una ovació clamorosa, mig de cor mig de compromís. Ara, el nuvi, el rei Hunding, aquest sí que feia una cara que no podia pas enganyar ningú. Quina cara que feia, el rei Hunding, el nuvi, oblidant, sens dubte, la dolça perspectiva d'una nit de lluna de mel.

Abans d'acabar l'àpat, quan els convidats, més aviat torrats, com sol passar en aquests casos, ja havien perdut una mica el control i no sabien ben bé el que es feien, el rei Hunding va proposar al rei Sigmund que li vengués l'espasa de l'alzina. Li'n donaria tres vegades el seu pes en or.

-L'haguessis arrencat de la soca de l'alzina, que ja seria teva. Si la força no t'hi ha arribat, jo no en tinc cap culpa -li va dir el rei Sigmund.

Al rei Hunding la cara li va canviar de color, però no va dir res. I va tornar al costat de la núvia, però amb una cara de pomes agres que presagiava mal temps, amb llamps i trons i pedregada. I el gran tec es va acabar i tothom se'n va tornar a casa seva, tret, diuen, del baró Rudolf de Rud, víctima d'un atac de feridura a causa dels excessos que va cometre aquell dia. La ràbia que se'n va apoderar per no haver reeixit -com deia Wotan- a desclavar l'espasa el va induir a beure sense mesura, fins que caigué de cap damunt la taula i a entrada de fosc havia passat d'aquesta vida. El van enterrar allí mateix. El jove cavaller Bertran de Son, que era un dels qui no havien intentat desclavar l'espasa, es va oferir per acompanyar la desconsolada vídua del difunt, la baronessa Freda de Rud, fins al seu castell, cap a les muntanyes de llevant. El viatge va ser llarg i devien simpatitzar. El cas és que quan van arribar al castell, van deixar passar els trenta-set dies de dol prescrit per les ordenances i els bons costums establerts i es van casar i -molt probablement- van ser molt feliços. No seria gens estrany, havent esguard que el difunt baró Rudolf era una mica bestiota i despòtic, de mal caràcter, violent i sanguini, i el cavaller de Son era dolç i amorós, amatent i complaent. Sembla mentida com a

vegades, el destí, o qui sigui, combina les coses.

No tenim notícies de com va anar la lluna de mel del rei Hunding i la seva Signi. Ja se sap que aquestes coses solen ser molt íntimes i difícils de penetrar. Però Signi s'adonava molt bé que el seu marit en preparava alguna contra el seu germà, el rei Sigmund, i, de retop, contra el pare de tots, el bon rei Welsa. Hunding, a més, tenia un conseller pèrfid i maligne, el baró Úrias de Hep, que posava sempre llenya el foc. Úrias de Hep, en la seva baixesa, no deixava de cobejar la reina Signi, i com que es veia menyspreat per ella, per despit, encara atiava més els sentiments del seu senyor contra el rei Welsa i el rei Sigmund, el pare i el germà de Signi. I Úrias de Hep va suggerir a Hunding que convidés el seu sogre i el seu cunyat a passar uns dies al seu palau i que, aleshores, quan els tingués a casa seva, que els matés sense contemplacions.

I vet aquí que un bon dia el rei Welsa i el seu fill van arribar a Gotlàndia, i van acampar amb els seus en una esplanada on els roures alternaven amb els castanyers. I la princesa Signi, que s'havia sabut adonar de les intencions del seu marit, esperonat pel pervers Úrias de Hep, va córrer a veure el seu pare i les hi va explicar. El rei Welsa es va posar molt trist. Però era un home digne i amb un gran sentit dels deures i les obligacions.

-Els déus disposen de la vida i de la mort -va dir-. Jo no em deixaré sorprendre, però tu has de tornar al costat del teu marit i no separar-te'n mai.

La reina Signi va obeir les ordres del seu pare. L'endemà mateix, el rei Hunding va atacar la host del seu sogre i el seu cunyat. Va ser una batalla esgarrifosa de debò. Una batalla terrible, que feia feredat. Els guerrers de Hunding eren deu vegades més que els altres i, doncs, al capdavall la victòria va ser seva. El rei Welsa va morir en el combat, amb tots els seus guerrers, no sense haver estarracat dignament un gran nombre d'enemics. L'únic que es va salvar d'aquella estossinada va ser el jove Sigmund, gràcies al seu valor i, especialment, a la seva espasa, l'espasa del déu Wotan. Aquest vull aquest no vull, Sigmund va enviar a l'altre barri el terrible baró Ot de To, escuder en cap del rei Hunding, el cavaller Otger de les Eres, el qual, deixant de banda que deien que la dona el feia anar més dret que un fus, havia resultat vencedor en noranta-nou combats singulars, i, encara, el brau Otó de Gund, que tenia una força descomunal, però, això sí, un cervell com una cadenera. Al capdavall, però, el valent Sigmund, quan ja tots els seus se n'havien l'estella, va haver de tocar retirada. Ja no podia aguantar més.

-Passi-ho bé que cauen gotes -va dir Sigmund i, cobrint-se la retirada, com pertoca a un bon guerrer, va fugir cap a la muntanya.

El rei Hunding va tornar al seu palau parcialment satisfet del resultat de la batalla. La victòria havia estat seva, però se li havia escapat el jove Sigmund amb l'espasa de Wotan. El vil Úrias de Hep, que, secretament, es va alegrar de la mort dels valents Ot de To, Otger de les Eres i Otó de Gund, que trobava que li feien una mica d'ombra, va atiar el rei perquè, personalment, anés a la muntanya a perseguir el fugitiu Sigmund, que encara tenia l'espasa i que, segurament, no faria sinó alimentar propòsits de venjança. De fet, el que volia l'innoble de Hep, era quedar-se a soles amb la reina. Però Hunding estava molt cansat, tenia ganes de descansar -ell també volia estar al costat de la reina-, i va dir que les feres salvatges i de la muntanya, els dimonis, els dracs i els ectoplasmes ja s'encarregarien d'abreujar-li l'existència. O potser les bruixes o la neu de l'hivern, que s'acostava com cada any. Si de cas, va dir, esperem que torni el bon temps i ja en parlarem un altre cop. I el repugnant de Hep va haver d'ajornar els seus projectes malignes.

L'estada de Sigmund a la muntanya és un dels episodis més foscos d'aquesta història. En primer lloc, quant de temps s'hi va estar? Algunes cròniques asseguren que s'hi va passar una colla d'anys, cosa que sembla poc creïble. Podem esmentar la crònica de Gotfred de Bor, una mica críptica, que pacientment interpretada donaria prop d'una trentena d'anys!; el cronicó de Wolfram de Mur, que es refereix a la durada d'aquell sojorn en termes superlatius sense, però, quantificar-la, i, encara, a la crònica secreta del santuari de la muntanya Negra, no divulgada en la seva integritat però de la qual s'han donat a conèixer fragments molt extensos, que parla de disset anys, cinc mesos i deu dies, bé que cal fer observar que parlem d'una crònica caracteritzada per una gran precisió de la seva informació, però no gens fiable a causa de les nombrosíssimes inexactituds que s'hi han detectat. No es pot deixar d'esmentar la pintoresca interpretació que fa d'aquestes informacions el savi cabalista Teobald de les Cireres, el qual diu que dalt la muntanya la relació espai-temps no és la mateixa que nosaltres coneixem. Però hi ha altres cròniques més dignes de fer mitja i puntes de coixí, com la crònica dita de la Sal, d'autor anònim, o com els Annals d'en Jaufred de les Escripures, que consideren que aquella estada no es devia pas allargar gaire més d'un any. I encara que es tracti d'una estada relativament curta, si més no, en comparació amb aquelles durades fantàstiques que indiquen les cròniques esmentades en primer lloc, ens hem de

preguntar què hi feia i on s'aixoplugava. Aquí sí que hi ha una certa coincidència, encara que no pas absoluta, ni de bon tros, a parlar de la intervenció d'una bruixa molt poderosa que es deia Froilanda i d'un mag anomenat Teobald, que alguns identifiquen, probablement a tort, amb el savi cabalista del mateix nom de què ja hem fet esment. Analitzada detingudament tota la informació que ens ha arribat d'aquesta qüestió podríem afirmar, amb la cautela que ha de presidir aquestes informacions, que aquest Teobald no era, en realitat, cap mag sinó, simplement, un esclau de la bruixa Froilanda, si es vol, un assistent o ajudant. O secretari, com sembla que ell es feia dir. En tot cas, sembla fora de dubtes que Sigmund, en un moment a altre, va anar a topar amb Froilanda, la qual el va embruixar. Però el va embruixar de debò, en el sentit ple i recte de la paraula. A mi també m'ho diuen, a vegades, que m'ha embruixat la Josefina, o la Núria, o la Marta (no ve d'una), però això no és sinó una manera de dir. En el cas que comentem, el pobre Sigmund, víctima de les males arts de Froilanda, va quedar sotmès al seu poder, com si fos un pobre titella, cosa que sembla que va provocar la gelosia de Teobald. Ens podríem preguntar quina mena de gelosia, i això ens porta, tot naturalment, a voler saber com era, físicament, la bruixa Froilanda. En principi, ens decantaríem a afirmar que com tantes i tantes bruixes era més aviat eixarreïda, exempta de qualsevol atractiu, no gens apta a desvetllar cap mena de vibració íntima, i que la subjecció a què va sotmetre el pobre Sigmund va ser dura i desplaent. Però la gelosia del secretari Teobald indueix a considerar les coses d'una altra manera, a imaginar Froilanda com una dona molt atractiva, sensual i felina, de qui qualsevol home seria esclau de bon grat. Probablement, i seguint els relats més versemblants, la veritat es trobaria en un terme mitjà -com passa gairebé sempre. Així, Froilanda seria una dona encara passablement seductora, més aviat una mica grossa, però amb unes aptituds amatòries prou acceptables. Sigui com sigui, Sigmund va quedar sotmès al seu poder, i Teobald va haver d'assumir, de grat per força, aquella concurrència. En tot cas, no devia pas ser el primer ni seria l'últim. D'altra banda, sempre intentant reconstruir la veritat a partir de les diverses cròniques que ens han arribat, si bé els primers dies Teobald feia morros i Froilanda li va haver d'estirar les orelles, no va trigar a acomodar-se a la nova situació i va acabar establint una bona relació amb aquell que, de bon començament, veia com un competidor enutjós. Devien passar, doncs, tots tres, ben avinguts, uns quants mesos de tranquil·la felicitat, sota el domini indiscutit, això sí, de la poderosa Froilanda, que era qui manava i tallava el bacallà, i qui assignava a cadascú dels seus dos súbdits les seves funcions diürnes i nocturnes. D'altra banda, Teobald, tot i que no

tingués cap relació amb els cabalístics, no deixava de ser un pou de coneixements, alguns dels quals va poder transmetre al seu company de captiveri.

Però Sigmund no podia oblidar que tenia un deute pendent amb l'innoble Hunding, el seu abominable cunyat. Conservava, segurament una mica rovellada, l'espasa que, de fet, es podia dir que era l'espasa de la discòrdia. I al cap d'un cert temps, poc o molt, el que sigui, la bruixa Froilanda, amb les seves fetilleries, li va treure el rovell i li va renovar el poder i, segurament una mica a contracor, el va deixar marxar cap al seu destí. El mateix Teobald, que ja havia acceptat plenament la concurrència de Sigmund, el va veure marxar no sense una certa recança. I què direm de Sigmund? Al capdavall, sembla com si tots tres obeïssin a uns imperatius superiors, del pis de dalt, que no es podien desobeir, car, en realitat, aquella mena de tripartit els era ben plaent i, sense formular-ho explícitament, pensaven que si allò era la guerra que no vingués la pau.

Vet aquí, doncs, que un bon dia Sigmund va dir adéu a la dolça Froilanda i al seu mestre i col·lega Teobald i va tornar a terra baixa. Va fer cap al palau del malvat Hunding, però fent-se passar per un corredor de productes de cosmètica, va aconseguir de parlar en secret amb la seva germana, la reina Signi. Quina alegria que va tenir, la pobra Signi, quan va veure el seu germà! El va abraçar i li va dir que el rei i els seus nou barons principals, dits els Nou Barons de la Brama, havien anat a caçar i que tornarien al cap de set dies. Sempre que tornaven de caçar feien un gran tec, en què el vi del Rin corria a dojo. Aleshores seria el moment de passar comptes, d'igualar l'actiu i el passiu i de quadrar el balanç. Mentrestant, la reina Signi va amagar el seu germà a les seves habitacions, fins que al cap de tres dies el rei Hunding va tornar de la gran cacera, després d'haver fet una estarracada colossal de cérvols, cabirols, daines i senglars, acompanyat dels seus barons, els Nou Barons de la Gana, com també els deien, perquè en solien tragar molta. I d'acord amb la consuetud, ho van celebrar amb un gran tiberi al tinell del palau, en què, com molt bé havia dit la reina Signi, el vi del Rin, un vi valent, de grau, amb nervi, cossat i, alhora fruitat i vellutat, corria a raig fet. I com sol passar en aquests casos, de primer encara es comportaven amb una certa mesura, però així que es van anar animant, van començar a perdre la corretja, a obrir l'aixeta de la broma grassa i de la procacitat, a explicar facècies de sal i pebre, a cantar i a baladrejar. De fet, a baladrejar, encara que ja és ben sabut que els qui baladregen després d'un àpat ben remullat, de baladrejar en diuen cantar, i no volen entendre de cap de les maneres

que hi hagi algú a qui no plagui aquest baladreig innoble, jussà, vulgar, plebeu, groller, ordinari, sorollós, estúpid, estrident, desagradable, ofensiu i repugnant. Però justament aleshores va entrar a la sala del Tinell el noble rei Sigmund, armat amb la seva temible espasa del déu Wotan, amb tot l'aspecte, ell mateix, d'un déu antic, sever, majestuós i implacable, inflexible i venjatiu. Quin esverament que hi va haver, entre els deu comensals -el rei Hunding i els Nou Barons de la Gana! Al rei Hunding li va caure la copa a terra i se li va vessar tot el vi, encara que arribats en aquell punt tant se valia, el baró Alberic de Ro havia trascolat tant de vi, que va reaccionar posant-se a riure com un idiota, Gontran del Codonyat va emmudir de paüra, Arnulf de Bar, va emetre un xiscle histèric, mig renill de cavall mig esgüell de porc, Galdric de les Aglans va intentar de fugir, però mig perquè no s'aguantava dret mig perquè es va entrebancar, va caure a terra tan llarg com era, Argeric de Bor es va posar a renegar en un parlar dialectal, a Gombau de les Pruneres les potències el van abandonar i va tenir un treball, Adelgard de Grus va intentar, inútilment, de desembeinar la seva espasa, Gotbard dels Nabius, a qui sempre havien dit que parlant la gent s'entén, va demanar a Sigmund que s'ho prengués amb calma i que pensés que Déu nos en guard d'un ja està fet, i Agbert de Res, que va confondre el nou vingut amb el marit d'una dama molt castissa que es deia Siderúrgia, de qui havia reeixit a obtenir els favors, el qual hauria vingut amb el propòsit de venjar el seu honor marital, se li va adreçar suplicant dient-li que les aparences enganyen i que les coses no havien pas anat com ell s'imaginava. Però el rei Sigmund anava per feina. Del primer cop d'espasa va migpartir la testa del rei Hunding, en dues parts no exactament iguals però gairebé, i tot seguit, sense solució de continuïtat, cop d'espasa va cop d'espasa ve, d'una manera absolutament indiscriminada, va deixar sense vida els nou alegres companys del rei: el palpa-les-totes Agbert de Res, el pretesament contemporitzador Gotbard dels Nabius, que tenia fama de consentit, el bel·licós Adelgard de Grus, apoplèctic i sanguini, el delicat Gombau de les Pruneres, un poc afemellat, segons el dir de la gent, el malparlat Argeric de Bor, que tenia la pretensió de viure avançat al seu temps, el poruc Galdric de les Aglans, de qui s'afirmava que la dona li allisava les costelles amb un espolsador, l'escandalós Arnulf de Bar, que presumia de tenir la veu ben timbrada, l'impressionable Gontran del Codonyat, prepotent i superbiós quan s'esqueia, i l'inqualificable i imprevisible Alberic de Ro. Tots hi van deixar la pell, morts com els del cementiri, l'un darrere l'altre. La veritat és que el bon Sigmund, després d'aquella magna estossinada, va quedar també una mica trasbalsat. I després d'abraçar la seva estimada germana, la reina Signi, vídua

recent, va sortir del palau del gran magnicidi perquè tenia ganes d'airejar-se.

De moment, havent mort el rei, l'innoble Úrias de Hep, que era el gran senescal de palau, i que tenia, a més, els càrrecs de mestre racional, escuder en cap, oficial primer, conestable major i superintendent, es va fer càrrec, amb caràcter provisional, del govern del reialme. Li faltava, però, legitimar el seu poder. El seu matrimoni amb la vídua Signi resoldria el problema. Si bé és veritat que Signi l'odiava i el menyspreava, per les seves maneres sinuoses i hipòcrites, pel seu caràcter llefiscós i recargolat, en el fons no deixava de sentir una certa atracció per ell. L'atracció del mal, vella com el món, la mateixa que va sentir la dolça Eva pel maligne Serpent. Però Signi estava enamorada d'un bard molt jove, que tenia la veu més melosa i ben timbrada que mai s'hagués sentit, que es deia Landelic de Blum. Signi va pactar una solució amb l'innoble Úrias de Hep. Ella es casaria amb el trobador i de Hep seria el seu amant titular i mantindria tots els càrrecs llevat del d'escuder en cap. Hi va haver un estira-i-arronsa, perquè Úrias de Hep proposava que ell fos el marit i el trobador l'amant titular, però la reina Signi es va mantenir inflexible, i el capdavall Úrias de Hep va acceptar les seves condicions. I així el reialme de Hunding va conèixer uns anys de pau i tranquil·litat, i la bona reina Signi va haver la felicitat que sens dubte mereixia, al costat d'Úrias de Hep i del trobador Landelic de Blum. Algunes vegades, el gran sacerdot Hug de Guh, que venia a ser com una mena de conseller espiritual de la reina, li deia que no comprenia com una dona podia repartir el seu amor entre dos homes tan diferents com el senescal Úrias de Hep, tan llefiscós i viperí, i el trobador Landelic de Blum, tan amable i tan gentil, tan dolç i tan afable, la nit i el dia, el card hostil i la flor de neu, l'hivern isard i la primavera riallera. I aleshores la reina Signi somreia amb una rara complaença, decantava el cap, cloïa els ulls com si no els clogués i al capdavall no deia res. Però el seu silenci i el seu posat eren més eloqüents i expressius que totes les paraules que pogués dir, ordenades bellament i correcta i formant el més agut i penetrant dels pensaments.

Ja se sap que vivim en un món de mones, presidit per la imitació, pel mimetisme, en què els de baix imiten el que veuen fer als de dalt. La solució que la reina Signi va donar a la seva viduïtat devia inspirar les anomenades Nou Vídues de la Gana, és a dir, les mullers dels Nou Barons de la Gana que havien resultat occits per l'espasa venjadora del rei Sigmund quan hi compartien, de tornada de la magna cacera, el magne banquet del vi. Es pot dir que per magnitud no es va quedar. El cas és que la baronessa

de Ro, la vídua del baró Alberic, que havia trobat la mort rient com un idiota, de tant de vi que s'havia empassat, va pensar que havia arribat l'hora de gaudir a ple de l'amor del seu cavaller servent, el jove i tendre Bertran de la A, i no d'una manera furtiva i secreta com fins aleshores, a causa, sens dubte, del temperament biliós i atrabiliari del baró Alberic, que, si hagués sabut del cert (més o menys ja s'ho temia, però diguem-ne d'ofici) que havia de compartir el temperament de la baronessa, que es deia Adelaida del Tro, filla del vell cavaller Gotbrut del Tro, un llinatge antiquíssim, que alguns confonen, a tort, amb Adelaida de Tor, filla del suposat baró Tancred de Tor, el llinatge del qual n'hi havia que feien córrer que havia sorgit de la imaginació d'un genealogista molt acreditat que es deia Armand de la Barra, dedicat professionalment a la invenció de genealogies, s'ho hauria pres molt malament (que no, que no perdo el fil) i qui sap com hauria reaccionat. Però si al principi la baronessa va pensar a legitimar la seva unió amb el seu Bertran, l'exemple de la reina Signi la va fer reaccionar. També hi va influir la relació més sovintejada que, a partir de la mort del seu marit, va haver de mantenir amb l'intendent del seu palau, que es deia Gunter, el qual es va començar a mirar la seva mestressa amb cara de be degollat, i fins i tot es va permetre unes insinuacions molt atrevides que van ser molt més ben acollides del que ell mateix s'hauria esperat. Tot plegat, que la vídua va decidir que casar-se, allò que es diu casar-se, en lloc de fer-ho amb el jove Bertran ho faria amb Gunter, l'intendent, sense interrompre, però, la relació amb Bertran, que es mantindria com en vida del difunt (i tant, difunt: d'un cop d'espasa de revés, el rei Sigmund gairebé li havia separat la carmanyola del pedestal) Alberic de Ro, amb l'única diferència que ara, essent com era senyora i majora i aquí mano jo i a callar s'ha dit, no calia que es tractés d'una relació secreta, clandestina i furtiva. Va anar així. Si he de dir la veritat, a mi la cosa em va sorprendre més que no pas desagradar. És veritat que la meua relació amb la baronessa Eduarda, Eduarda o Adelaida, és igual (Adelaida seria, segons afirmava, en veu baixa, el savi Dalmau, que es veu que ho sabia tot, un invent d'aquell eixerit Armand de la Barra) havia conegut moments molt agradables i plaents, en què es confonien i complementaven, o es conjuminaven, com hauria dit el savi Dalmau, la satisfacció dels sentits i la de la vanitat, car Adelaida, o Eduarda era una dona de debò, una femella imperial, d'una notable temperatura amorosa, i, alhora, la muller del baró. Però l'Eduarda, que ja era una dona plena, amb la transició i el pas de la clandestinitat a la llibertat democràtica o, dit encara més exactament, l'exercici del poder, es va engreixar, si es vol, omplir, encara més, potser, no voldria emetre un judici que hom pogués qualificar de massa

subjectiu, excessivament, circumstància física que va anar acompanyada d'una certa tendència a l'exigència, a l'autoritarisme, gairebé gosaria dir al despotisme. D'altra banda, l'Anna Balbina, que no era precisament cap sílfide, però maldava per dissimular-ho, sempre em burxava, d'una manera incisiva, maligna, gairebé cruel, a propòsit de l'opulència desmesurada de la meua Eduarda, feia befa de la nostra relació, la ridiculitzava, es complaïa a presentar-me com un pobre titella esclau d'una matrona absorbent, tirànica i dominant. Tot això, és veritat, entre mirades de tendresa i somriures dolcíssims de comprensió. I ja no parlem d'en Bubú Panxatip, que s'agradava d'una manera ingovernable a fer de fiscal del districte. Però quan L'Anna Balbina em feia l'objecte dels seus sarcasmes feridors jo filosofava, duia el carro pel pedregar de la boira baixa i feia com els polítics, que sempre diuen que aquestes coses -les coses negatives, les ofenses, els atacs, les escameses, els fracassos, les situacions violentes i incòmodes- s'han de saber relativitzar. M'agradaria saber qui va ser el primer a fer servir aquest verb, relativitzar, per a fugir d'estudi, per a justificar d'una manera desimbolta circumstàncies poc airoses, però fos qui fos, cal reconèixer que va tenir una idea genial i que es mereix un monument a la plaça de la vila, cada cop més desangelada d'ençà que el senyor batlle va fer que tallessin els arbres que l'ombrejaven. El cas és que vaig anar disminuint gradualment la meua relació amb l'Eduarda, encara que em costava prescindir-ne del tot, tant perquè ella no em volia deixar anar, com perquè jo hi havia moments en què no deixava de trobar-me sol. Si la dolça Cunegunda m'hagués fet més cas del que em feia, segurament m'hauria decidit a trencar del tot amb l'Eduarda. No sé pas què hauria passat, però ho hauria intentat. Si més no, m'hauria plantejat de fer-ho. Però la dolça Cunegunda, encara que a vegades m'havia dit que amb en Bubú Panxatip ja no tenien res a dir-se, el cas és que se l'escoltava més del que jo hauria volgut. Ara, també és veritat què l'Anna Balbina, que tenia una certa notícia de la meua relació amb Cunegunda, reaccionava, quan venia a tomb, d'una manera despitada i aspra, amb un punt d'irritació, que no tenia res a veure amb els seus comentaris a propòsit de l'Eduarda. En tot cas, quan l'Eduarda, o Adelaida, va decidir triar l'intendent Gunter com a marit, oficial i legal, me'n vaig alegrar sincerament -potser només, únicament, una engruna inevitable de despit. El cor humà és un pou insondable, i la col·laboració dels sentits el fan encara més profund, obscur, tenebrós i inescrutable.

Un altre dels alegres companyons del rei Hunding que van deixar la pell al magne banquet del vi era el baró Gontran del Codonyat, aquell que va emmudir de païra quan

va veure aparèixer el rei Sigmund amb l'espasa. I talment com un arcàngel venjador -i deixant ara de banda el que sol dir el savi Dalmau, segons el qual hi ha arcàngels i arcàngels, cosa que es deu haver d'interpretar en el sentit que n'hi ha que només pensen a trempar i riure, però sense que això vulgui dir que no n'hi hagi un bon esbart que s'ajusten a l'estereotip tradicional: alts, ben plantats, nobles, majestuosos, radiants, severos, inflexibles, justos, executors implacables de la justícia de les instàncies més altes. Totes la informació que ens ha arribat coincideix a presentar-nos el baró Gontran del Codonyat com un individu petit i mesquí, sòrdid i miserable, exigü i diminut, estiracordes i cercagatoses, llampat i llunàtic, maniàtic i puntós, pollós i rondinaire, que amargava l'existència de tots els qui tenia al seu costat, començant per la seva muller, la baronessa Ildegarda, abnegada i sol·lícita, que només vivia per servir el seu marit i senyor, i que ell, en canvi, tractava sense cap mena d'afecte ni de consideració, com si fos un fregall o un drap de la cuina. La pobra baronessa Ildegarda, quan es va assabentar de la mort del seu marit, es va fer un tip de plorar, i tot fa creure que les seves llàgrimes eren ben sinceres. Però la deu de les ploralles se li va estroncar aviat, cosa que no li sabríem pas retreure. No li va costar gaire d'adonar-se que s'havien acabat les exigències, els crits i els reganys, la servitud humiliant, el tracte desconsiderat i desproveït no solament d'afecte sinó de respecte i tot, i quan va prendre consciència d'aquesta nova realitat la baronessa es va revifar. I tant, si es va revifar! A còpia de fer de ventafocs, de viure sempre amb l'ai al cor i sense cap satisfacció, havia esdevingut una dona marcida, galta-xuclada i ullerosa, amb el color trencat, i, com deia el pastor, se li figurava l'ànima a contraclaror, però al cap de no pas gaire del seu alliberament s'havia refet, les galtes havien recuperat el color de rosa de què abans s'havien enorgullit, la mirada tornava a tenir una lluïssor sorprenent, i tot el cos, els braços i el bust, s'havien tornat a ennoblir amb una turgència meravellosa, rotunda i gairebé agressiva. Naturalment, a qui té color de rosa no li manquen pretendents. Pretendents, rai! El senyor Wogrund dels Bous, un dels més rics propietaris de la baronia, Garmersind de l'Argenteria, un acreditat artífex joier, proveïdor de tota la cort, i qui diu tota diu la major part, del difunt rei Hunding, el gran encantador Sigobald de Gras, que deien que entenia el llenguatge dels ocells i de les flors, cosa que òbviament no era veritat, però que és un reflex evident del seu gran prestigi intel·lectual, i fins i tot es parla, curiosament, del Tres Budes que Fan Morros, que en aquella circumstància devien fer un dels seus llargs periples habituals pel país dels Nibelungs. Va ser una època feliç, per a la baronessa Ildegarda, que la va compensar amb escreix dels anys

d'esclavatge trist i sinistre sota la fèrula del baró Gontran. Segons ens reporta un cronista menor, Giscard Gomar, que era nebot seu, la tieta Ilde, com diu ell, en aquella època va collir les roses de la vida, i no deixava res per verd, no deia mai que no quan dir que sí li abellia, sempre tenia a flor de llavis un a bodes em convides, reivindicava el dret d'escollir, de triar i d'elegir, que era tant un dret com un goig, i quan trobava que el vi tenia poc grau anava encontinent a fer una visita al celler del casal que tenia més a prop, i qui diu el vi diu la companyia, l'afecte, l'estimació o l'amor. D'altra banda, la rivalitat amorosa que va néixer entre Wogrund dels Bous, Garmersind de l'Argenteria i Sigobald de Gras, no es va resoldre mai en enemistats, renyines ni baralles, sinó, més aviat, en un esperit d'emulació, de superar els rivals en atencions i complaences. Giscard Gomar ens parla de la preferència que, en un moment determinat, la tieta Ilde va manifestar pel jove Guillem de Res, el fill d'uns dels barons occits, junt amb el seu marit, en el magne banquet del vi, i, encara, per un dels Tres Budes que fan Morros, que es deia Miralacinta o Tiralacinta. La gentilesa de la tieta Ildè, diu el cronista Gomar, feia que com més predilecció demostrés per un dels seus adoradors, eventualment per Guillem de Res o per Tiralacinta, més devoció li tenien els altres adoradors. Ara: Gomar dona com a cosa certa, inqüestionable, que, en un moment o altre, tots ells van poder heure el goig suprem de l'amor realitzat amb la seva estimada. Aquesta afirmació ha estat desmentida pel savi Arnau del Codonyat, de la nissaga del marit o potser caldria dir primer marit, d'Ildegarda, segons el qual quan el cronista Giscard Gomar parla de la tieta Ilde no es refereix a Ildegarda sinó a una altra dama anomenada Matilde, que encara que fos anomenada tieta per Giscard Gomar no era del llinatge del baró Gontran, però tot fa pensar que aquesta impugnació del savi Arnau del Codonyat es deu a prejudicis moralistes i a la preocupació pel bon nom del seu llinatge. Sigui com sigui, Ildegarda va deixar un record excel·lent per la seva bondat, la seva afabilitat i la seva gentilesa, fent abstracció de la seva vida privada, en la qual, com a dona lliure com era, havent quedat vídua, no havia de ficar el nas ningú: cadascú a casa seva, no us fiquen amb el veí, i feu servir les tisores per tallar-vos un vestit.

És un fet inqüestionable, d'una historicitat ben demostrada, que el baró Arnulf de Bar, occit també per l'espasa venjadora del rei Sigmund, era bígam, casat alhora amb Elisenda de Das (del nom del seu primer marit), i amb Brunilda d'Ix (també del nom d'un marit anterior, Tristany d'Ix, mort en circumstàncies més aviat misterioses). El problema principal que plantejava aquest doble vincle matrimonial del baró de Bar era

de caràcter protocolari: a quina de les dues dames calia donar el tractament de baronessa? Sembla que es resolïa, aquest problema, evitant de donar-lo a cap d'elles i recorrent a designacions perifràstiques. D'altra banda, el baró, que es veu que era una mica curt de gambals, es meravellava i es felicitava que la seva doble unió no comportés les gelosies i les renyines domèstiques pròpies d'aquests casos, cosa que atribuïa a les seves qualitats i al seu alt prestigi marital. De fet, les raons eren una mica diferents. La realitat era que Elisenda de Das tenia un fill, que havia hagut del seu primer llit, que es deia Tancred, que era l'amant de Brunilda, i aquesta també en tenia un, també del llit originari, que es deia Romuald, i que era l'amant de la baronessa, diguem-ne així, Elisenda. Així és comprensible que l'entorn familiar d'Arnulf de Bar fos una bassa d'oli, perquè tothom s'acomentava amb el que tenia i evitava motius de discòrdia. És difícil d'imaginar què s'hauria esdevingut si mai el baró de Bar hagués pervingut a la coneixença de la veritat. El cas és que es va morir, en les circumstàncies tràgiques que coneixem, sense que l'hagués arribat a sospitar mai. La seva mort, això sí, va originar una separació de les dues parelles: Elisenda va formalitzar la seva unió amb Romuald, i Brunilda va legalitzar la seva relació amb Tancred, i van arribar a un acord per a la liquidació de l'herència del baró. Romuald i Elisenda van obtenir la confirmació del títol i la dignitat de barons de Bar, amb els béns patrimonials de la baronia, que consistien en deu jornals de terra de sembradura, els prats de les Roques, el bosc de la Rovirosa i el molí de la Coma Mitjana, i Tancred i Brunilda van obtenir la senyoria de Trencalaigua, la pabordia de les Tres Prades, la pedania de les Dues Deus, la sotsbaronia dels Torrents, la castellania dels Alzinellons, la pairalia de les Feixes i la pagesia dels Oms. Després, els anys van passar amb la seva pressa habitual, i les coses van canviar, i de les que s'havien esdevingut les unes van persistir, més o menys precises, més o menys desdibuixades, en la memòria col·lectiva, si es vol reduïda i minoritària, però concreta i positiva, i les altres es van esborrar del tot, com si mai no haguessin tingut vida i existència real. Tot el que no s'apunta s'oblida, i a vegades el que s'apunta també, perquè amb el pas del temps esdevé il·legible, o, si no, queda arraconat i marginat, entre altres papers o pergamins, en les lleixes i els prestatges de les biblioteques i dels arxius, víctima usual de la pols i de la humitat. ¿De què ha servit, aleshores, la preocupació per l'exactitud, la precisió i la veracitat, d'una banda, i de l'altra per la puresa del llenguatge, per l'eliminació de mots pagesívols i grossers, de solecismes, d'anacoluts i de faltes de concordança, sobretot entre el subjecte i el verb, que és la que presenta una major complexitat, molt difícilment reduïble a unes normes

precises i segures? No es pot pas dir que no se'n parli sovint, de la fugacitat de les grandeses humanes i de totes les coses d'aquest món, però és innegable que s'oblida massa, i no es té prou en compte. És veritat que qui viu al dia ignora la filosofia: també s'ha de tenir en compte. El cas és que, si més no de moment, després de la defunció del baró Arnulf de Bar, Romuald i Elisenda, d'una banda, i Tancred i Brunilda, de l'altra, totes dues parelles inspirant-se en el record de Lancelot i la reina Ginebra, van collir també les roses de la vida, van viure l'avui sense pensar en el demà, i es van dir, encara que potser no ho van formular amb aquests mots, que el destí té coses molt estranyes, però que quan us fa anar per camins placèvolos no cal anar-li a demanar gaires explicacions.

La quarta baronessa, anomenada per alguns cronistes, a causa d'un error, o d'una equivocació, que no sap ningú si és ben el mateix o no, absolutament incompreensible, la quarta falcídia, que va quedar vídua com a conseqüència de la matança del magne banquet del vi, ves qui ho havia de dir, a la nit o a mig matí, va ser la muller del baró Galdric de les Aglans, la seductora baronessa Aramunda. La baronessa Aramunda tenia tres amants titulars, el cavaller Erik de Bull, molt alt i ben plantat, però que es veu que era un poc quec, el cavaller Enguerrand de les Erres, que tenia fama de ser un gran caçador, encara que hi havia qui deia que aquesta fama se l'atribuïa ell mateix, bé que també és cert que és un fet força general, que la fama dels grans caçadors hagi estat generada pels mateixos interessats, i el cavaller Giscard d'Estany, que deien que havia viatjat molt, i que havia navegat i tot. Tots tres eren molt apassionats i havien jurat - cada un per la seva banda, naturalment- amor etern a la baronessa Aramunda, que estava molt cofoia de l'amor dels seus quatre capitans, volem dir del baró Galdric i dels tres cavallers. La trista mort del baró va determinar la quarta falcídia, volem dir la baronessa Aramunda, a casar-se amb un dels seus devots amants, amb la idea no confessada, això sembla la mar de natural, de conservar els altres dos, i fins és molt possible que tingués la de cobrir la plaça que deixaria vacant aquell dels tres amants que esdevindria el seu marit. Va pensar que calia decidir-se per Erik de Bull, tan alt i ben plantat, bé que, com s'ha dit, un poc quec, però Erik de Bull no va manifestar gens de ganes d'esdevenir el marit de la baronessa. Amant, tant com volgués, però no marit, amb totes les responsabilitats que això sol comportar. Una mica despitada, naturalment, la baronessa va donar la llicència al malagraït cavaller i seguint el mètode pagesívol d'un cap i arreu, de rigor quan es cullen pomes o raïm, va córrer a fer la proposició de matrimoni

canònic, amb escriptures i tot, a l'arrogant caçador Enguerrand de les Erres. Pobre Enguerrand de les Erres! No s'esperava pas una cosa semblant. Es va quedar gairebé paralític, se li va anar anant el color, la mirada li va perdre la lluïssor de cop, el nas se li allargava, el llavi inferior li queia i totes les faccions tenien tot l'aspecte de les d'un pobre titella espaordit, esparverat i dominat per la paüra. Aramunda no s'ho hauria cregut mai, però va reaccionar ràpidament: va llançar a la cara del gran caçador la capa i la roba que s'havia tret i amb un gest magnífic li va assenyalar la porta, i el senyor de les Erres se'n va haver d'anar amb la cua entre cames. Finalment, la baronessa Aramunda va fer venir el tercer dels seus amants titulars, el cavaller Giscard d'Estany, i li va dir que havia arribat l'hora de demostrar l'autenticitat del seu amor: ja que els fets històrics n'havien fet, de nou, una dona lliure, mestressa del seu destí, era el moment de legitimar davant els notaris, amb escriptures fidedignes, la seva relació amorosa. Giscard d'Estany va manifestar a la baronessa, que calia distingir entre el moment i l'ocasió, perquè el moment era simplement cronològic, aspectual i d'una brevetat extrema, i l'ocasió, en canvi, era modal, subjuntiva, circumstancial, contingent i eventual, que les aigües del riu que baixen de la muntanya i van a parar al mar no són mai les mateixes encara que siguin idèntiques, i que els núvols del cel adopten les figuracions més diverses i variades però necessàriament breus com els moments i contingents com les ocasions. No es pot pas negar que les coses no sempre són com sembla que són, i que qui es pensa que ho sap tot és que sap molt poca cosa, tal com sol esdevenir-se amb els profetes i els endevinaires i pronosticadors, que es creuen que saben com aniran les coses el dia de demà i ignoren la identitat del qui avui accedeix al seu tàlem quan ell, dalt la torre de guaita, observa el vol de les cigonyes, les grues i els agrons, dels corbs, les gralles i les cornelles, de les àguiles, els falcons i els esparvers, de les gavines, els xatracs i els fumarells, dels pinsans, els passerells i les cadernerres, i que no és, al capdavant, sinó un sastrinyoli eixerit conegut de tot el veïnat. I que no em diguin que veig la busca a l'ull del veí i no m'adono de la biga de l'ull propi, perquè ara em referia a fets objectius fent abstracció de les circumstàncies que poden concórrer en la meva persona, tan modesta com es vulgui però que procuro que no resulti molesta a ningú. D'altra banda, tot el que es diu de la meva Marta no són sinó enraonies sense fonament, maledicències i calúmnies. Ens hem de fer a la idea, de mentalitzar, com diu el savi Dalmau, que el temps passa, inaturable i veloç, però sovint sense que arribin les coses que han de venir. Qui té la certesa de la seva arribada, no deixa d'alegrar-se de la rapidesa del pas del temps, però qui no la té, veient com el temps passa inútilment, cada

cop més se sent dominat i tenallat per l'angoixa. I ens hem de fer fermes en l'avui, de gomboldar-lo, de tenir-li tota mena de sol·lícites atencions i de procurar que estigui al nostre favor, car l'avui és el pont entre l'ahir, de què sovint no ens podem alliberar, i el demà inevitable i decisiu. El cavaller Giscard d'Estany va iniciar, encara, una altra línia filosòfica a propòsit de l'autenticitat de l'amor i el caràcter convencional dels lligams burocràtics i administratius però la baronessa va agafar un gerro de terrissa molt bonic, embellit amb unes figures de significació desconeguda i que el savi Dalmau, aquest cop potser anant massa enllà, havia suggerit una vegada que es tractava de figures de caràcter simbòlic que ens havien pervingut dels temps neolítics, i el va estavellar contra la closca del cavaller, el qual, malparat i vacil·lant, va reeixir a comprendre que aquella acció violenta equivalia a unes dimissòries en tota regla. I al cap de pocs dies la baronessa Aramunda va deixar esbalaït el seu entorn casant-se amb un patge joveníssim, de pell fina i mirada tendra, que es deia Grau de la Rosa, que semblava -com se sap, a vegades les aparences enganyen- que no s'hi veia de content. I, és clar, Erik de Bull, Enguerrand de les Erres i Giscard d'Estany van haver d'anar-se a guanyar la vida per uns altres tocoms, i no se'n va sentir parlar mai més.

La baronessa Waltrau de Bor era amant del rei Hunding i, a més, del baró Adelgard de Grus. És un fet positiu, comprovat i contrastat, que Argeric de Bor devia la baronia a la seva actitud complaent quant a la relació que s'havia establert entre la seva muller i el rei. Els favors es paguen amb favors, ja ho diu la vella parèmia. El cas és que Argeric de Bor era més cortesà que guerrer, un ver adulador, servil i llepacrestes, i és així que de ser un simple escuder havia passat a entrar al clan tan reduït dels Nou Barons de la Gana. Però Waltrau era una dona temperamental, que no en tenia mai prou, com la Roser, que alterna les seves sessions plenàries amb el senyor Sala Codina, comptable acreditat, el senyor Pi Rovira, president del Sanedrí, i el senyor Bertran Gelpí, un gran acaparador de càrrecs de molt de prestigi i de compromís social, que la Mary, una de les seves amigues anteriors, havia dut pel carrer de l'amargura amb la seva actitud descarada i indiscreta, i que havia trobat en la Roser la pau dels sentits sense la temença de l'escàndol, amb la contrapartida, només, d'haver de compartir, pel cap baix, car es tractava d'una llista oberta, la Roser amb el senyor Sala Codina i el senyor Pi Rovira -a més del titular, òbviament. I és així que la baronessa Waltrau de Bor havia iniciat una relació paral·lela amb el baró Adelgard de Grus. A la baronessa, la relació amb el rei Hunding no li desplaïa, car el rei era encara jove, vehement i

apassionat, però l'aspecte interessat d'aquesta relació, és a dir, els favors que n'acabava el seu marit, li produïen una certa recança. Per això havia acollit tot seguit amb complaença les primeres insinuacions d'Adelgard de Grus i la cosa havia continuat fins a les darreres conseqüències. El seu marit, naturalment, en tenia perfecte coneixement. Però la seva única preocupació era que no ho arribés a saber el rei, que probablement, donat el seu caràcter despòtic, atrabiliari, egoista, cruel, tirànic, absorbent, orgullós, geniüt, gelós, maniàtic, mal criat i masclista, que hauria vist amb disgust, de conseqüències imprevisibles, l'existència d'aquell rival. Es veu que algun cop el rei havia dit a la baronessa que l'única concurrència que admetia era la del marit, i que no admetia, de cap de les maneres, la liberalitat que acceptava (potser a contracor) el senyor Bertran. I alguna vegada que havia sorprès una simple conversa, amenitzada amb somriures i mirades de tendresa, entre la baronessa Waltrau i el baró Adelgard de Grus, no s'havia sabut estar d'arrufar les celles i de fer morros i mala cara. I no sembla que tingui gaire fonament l'afirmació que prové, inicialment, del cronicó dit Dels Ermitans, segons la qual el rei Hunding coneixia perfectament la relació de la baronessa Waltrau i el baró de Grus, i s'estimava més fer els ulls grossos i deixar que tot restés a l'ombra, amb la por, se suposa, de sentir-se ridiculitzat. En tot cas, sí que és veritat que el baró de Bor, en certa manera, paradoxalment, donava facilitats a la relació entre la seva muller i Adelgard de Grus, sempre amb el neguit que el rei no n'hagués esment. El magnicidi del banquet del vi va deixar la baronessa Waltrau de Bor sense marit i sense amants. I la dama va tenir llàgrimes per a tots tres, llàgrimes ben sinceres, sentides, dictades per un ver sentiment -i, és clar, per la trista sensació de trobar-se, tot de cop, sola a la vida. A qui va plorar més, al capdavant, va ser el seu marit, el baró Argeric de Bor, el qual, deixant de banda certes debilitats, tan pròpies, no es pot pas negar, de la natura humana, estimava amb tot el cor, i tota l'ànima, i tots els sentits, la seva muller, i era no solament el més discret, sol·lícit i dòcil dels marits, sinó també el més tendre i el més apassionat dels amants. Però la terrible espasa de Sigmund, venjativa i severa, com la que va buidar la nina d'aquell ull gegant, no va fer cap distinció. No és gens fàcil de refer la història de la baronessa Waltrau després del magnicidi del banquet del vi, que la va deixar sense companyia. De fet, a propòsit del vi s'ha fet sempre molta literatura. Sí que és veritat que a vegades el vi alegra el cor i revifa les potències, però molt sovint porta també conseqüències desagradables. Ara: què hauria passat si el rei Hunding i els Nou Barons de la Gana aquell dia no n'haguessin abusat, això és molt difícil de dir. Potser l'arcàngel Sigmund, malgrat l'espasa de virtut, no se n'hauria sortit tan bé. Qui sap. Una vegada, a

conseqüència del vi, i qui diu del vi diu de l'aiguarent, la meva dama, davant el seu marit, se'm volia endur a les terres del Sol Naixent. Curiosament, el famós cronista Guillem d'Arreu, que podem considerar el principal historiògraf de la baronessa Waltrau de Bor, per l'extensió que li dedica, si no per la fiabilitat de la seva informació, s'estén, a propòsit del vi, en unes inacabables digressions, ambivalents i contradictòries, car a vegades sembla que el divinitzi i d'altres, en canvi, hauríem de dir que el combat aferrissadament i en fa l'objecte d'una execració decidida. Guillem d'Arreu, així mateix, s'escarrassa a demostrar que Waltrau de Bor, malgrat les seves vel·leïtats i les seves complaences amb el rei Hunding i amb el baró de Grus, era una dona que estimava molt el seu marit, i el feia quedar bé a tot arreu, i desmenteix rotundament els comentaris que havien circulat, carregats de verí, segons els quals ja tenia la intenció de separar-se'n abans de la seva mort violenta: no se sap ben bé quines estranyes gelosies i quins propòsits obscurs -potser una d'aquelles idees estrambòtiques i paraneuròtiques que tenen aquells (o més aviat aquelles, si cal procurar dir les coses tal com són) que es dediquen a difondre una informació falsa amb la intenció que algú reaccioni d'una manera determinada, i que aquesta reacció en provoqui una altra en una tercera persona, que seria la que en realitat es persegueix- van originar aquella versió tan allunyada de la veritat. Vivim en un món carregat de malícia, això sí que és un fet objectiu, passa que no sempre, ni de bon tros, és més llest que els altres qui està ben convençut que és el més llest de tots. Ara: sí que sembla incontestable que en el cas de la baronessa Waltrau de Bor el riu o torrent de llàgrimes per la mort del tripartit va arribar un moment que es va estroncar d'una manera natural. Aleshores, segons reporta puntualment el cronista Guillem d'Arreu, la gentil vídua, la pus bella vídua que al món fos, tal com diu exactament, va contraure matrimoni regular i canònic amb un riquíssim comerciant que havia per nom Gerard de Weg, el qual controlava des de feia molt de temps tot el tràfic de sal que provenia regularment de les salines del migdia. Cada any, amb el bon temps, arribaven les feixugues carretes, tirades per bous, carregades de sal, que havien tramuntat les carenes del migjorn, menades pels activíssims membres de l'antiga Confraria de la Sal, petits, bruns i peluts, eixuts de carn i capaços de resistir la fatiga i les inclemències del temps fins a límits extrems, i Gerard de Weg, que ja els esperava, els adquiria tot el carregament, a canvi de bones espases, dagues, destrals i altres eines de tall. I no és gens estrany, doncs, que Gerard de Weg pogués oferir a la baronessa un bon passament, el que corresponia a la vídua d'un dels Nou il·lustres Barons de la Gana. Però no se sap per què, un parell (o potser tres) anys després del casament de la vídua de

Bor i el comerciant de Weg, els saliners del migdia van deixar de comparèixer a la seva cita anual. I Gerard de Weg, veient que el seu comerç perillava, i comerciant abans que res, es va decidir a equipar, pel seu compte, una petita caravana de carretes, tirades també per bous, i anar-se'n ell mateix a buscar la sal sud enllà. Sud enllà, sud enllà, sud enllà brilla el sol, i floreixen els arbres carregats de fruits d'or. Era un viatge una mica arriscat, s'ha de dir tot, i les coses no li devien pas anar tal com ell havia previst. El cas és que el comerciant de Weg havia dit que estaria fora unes tres llunes, quatre a tot estirar, però en van passar una colla, de llunes, una dotzena llarga, de Weg no tornava, i la seva muller es va cansar d'esperar-lo i, sense pensar-s'hi gaire es va tornar a casar, primer amb un personatge més aviat misteriós que es deia Wolfram de Sofr, de qui es deia que era un dimoni de l'escala auxiliar, o, dit altrament, un dimoni de complement, que, vindria a ser, com si diguéssim, un dimoni no tan dimoni com els altres, i, després, amb un intèrpret jurat que es deia Garsineu d'Aliost, i amb un endeví diplomata que havia per nom Grau de Trem. Segons reporta el cronista Guillem d'Arreu, Waltrau de Bor, o de Weg, no es va decidir per aquestes alternatives fins que, havent passat ja tant de temps, s'havia ben convençut que el seu marit, el comerciant de Weg, no tornaria mai més, encara que altres cronistes assenyalats donen com un fet positiu que Waltrau, que no s'agradava de la solitud, o de dormir soleta, com afirma amb més precisió l'anònim autor de la crònica dita de la Sal, l'endemà mateix de la partença del comerciant, i qui diu l'endemà diu al cap d'un parell o tres de dies, ja convivia amb Wolfram de Sofr, que es veu que tenia molta requesta, bé que no es diu enlloc si ja feia uns quants dies que papallonejava al voltant de Waltrau o bé hi va fer la seva aparició coincidint, poc o molt, amb l'inici del viatge de Gerard de Weg. Hi convivia, amb tota probabilitat, això ja s'entén, d'una manera provisional, però en veure que passaven les llunes i les estacions de l'any i de Weg no tornava, va establir aquella relació, que no va trigar a ampliar amb la participació dels esmentats Garsineu d'Aliost i Grau de Trem. En aquest punt, però, és imprescindible referir-se a la informació singular que trobem en la crònica de la Sal, segons la qual Garsineu d'Aliost i Grau de Trem serien, en realitat, la mateixa persona. El cronista anònim s'escarrassa a voler demostrar que intèrpret i endeví no són sinó simples variants d'una mateixa activitat, com si diguéssim argenter i joier, o cronista i cal·lígraf, cosa que no sembla pas gens clara, ni de bon tros, car es dona la circumstància que el marit de la meua Josefina és intèrpret oficial i, segons que sembla, molt acreditat, amb un prestigi gairebé internacional, i en canvi no ha endevinat mai res. O, dit més exactament, fins ara no ha endevinat mai res, encara que he de

confessar que, desgraciadament, des de fa un cert temps, ja no hi ha gaire cosa a endevinar. Però dic no gaire cosa, no dic res. D'altra banda, el cronista de la Sal, que cal convenir que en té de bones, intenta explicar d'una manera molt curiosa, que en una primera consideració podria semblar irreal, però que, ben mirat, invita sens dubte a una lectura, o a una reflexió, més atenta i detinguda, el problema de la dualitat de noms, Garsineu d'Aliost i Grau de Trem, suposant que es tractaria d'un personatge de l'antiga saga dels merovingis, que no s'han pas de confondre amb els merovingis, amb els quals no tenen res a veure, malgrat el que vulgui dir, o vulgui fer veure, el savi cabalista Teobald de les Cireres, home eruditíssim, és veritat, amb uns grans coneixements en matèries molt variades, però autor d'algunes teories sorprenents, entre les quals, a propòsit del que comentem, cal destacar algunes identificacions que revelen una gran fantasia, com és ara l'elixir de vida no-curta amb l'aiguardent de cireres (d'on li vindria el nom), la sagrada muntanya de Venus amb el turonet dels Bedolls, el signe de la bèstia amb l'accent circumflex, i la reina del Cel de Llevant amb la dolça Filomena, la mestressa de l'hostal dels Tres Isards. El cas és que entre els merovingis s'havien difós, unes idees dualistes d'origen incert -un origen molt discutit i controvertit-, idees que es resolien en diverses actituds pràctiques, una de les quals consistia en l'adopció d'una doble personalitat, amb dos noms diferents, perquè això comportaria una duplicació de les possibilitats de triomfar a la vida. I és que a tot arreu n'hi ha que se les pensen totes. El cas és que van venir, aleshores, uns quants anys de placidesa i tranquil·litat per a Waltrau de Bor-Weg, estimada, contemplada i servida d'una banda pel dimoni de l'escala auxiliar Wolfram de Sofr i, de l'altra, per Garsineu d'Aliost i Grau de Trem, tant si aquests dos eren el mateix personatge com si es tractava de personatges diferents, els quals, curiosament, en el cronicó de Kilda o pseudo-Daumal surten esmentats amb els noms alterats: Garsineu de Trem i Grau d'Aliost. En la qüestió de la forma exacta i correcta dels noms cal anar sempre amb molt de compte, car les errades i les formes divergents apareixen amb una facilitat sorprenent, en el moment i el lloc més impensats, i són causa i motiu d'errors històrics i de complicacions administratives que s'haurien pogut evitar. Encara que no vingui a tomb, podria esmentar el cas recent d'un d'aquests lapsus tan carallots que va fer que on havia de dir Marina hi digués Marta... o potser ho dic a l'inrevés... no, ja ho dic bé, hi van posar Marta en lloc de Marina i hi va haver un embolic de ca l'ample, que va originar un seguit de disgustos, desavinences, renyines, males cares, enraonies, males paraules i tot, i un pobre infeliç que no hi tenia cap culpa, pobret, com a conseqüència d'aquell error lamentable es va quedar sense l'una ni l'altra,

sense la Marina i sense la Marta. Es clar que les coses no es perden mai per a tothom i el que un perd ho guanya un altre. Així mateix, devia ser per iniciativa d'ella mateixa que la baronessa Waltrau en un moment determinat la dolça Cunegunda no va voler saber res més amb mi, em va dir que una cosa era l'amistat, i que sí, que m'apreciava molt, i que una altra cosa era l'amor, l'amor era una altra cosa, una cosa diferent, paraules de què sembla que BP va haver esment, a causa, segurament, d'un moment propens a la confiança de Cunegunda, encara que hi ha una mena de dislocació temporal, si es pot dir així, una mena d'anacronia, o de dissincronia, realment extraordinària, que em deixa perplex, perquè les coses no lliguen, va decidir fer-se dir Waltrau de Bor-Weg, solució onomàstica potser atrevida que va ser l'objecte de molts comentaris i de moltes discussions. Així, d'una banda, el Col·legi Oficial de Genealogistes, a instància del seu vice-president primer, el famós genealogista Armand de la Barra, que és qui hi fa i desfà, car el president, Roderic de Jorba, enamoradíssim de la seva segona muller, Berta de Rahó, una dona de bellesa fascinant, només pensa a contemplar-la, complaure-la i espantar el mosquer espès i magmàtic que la dama sempre congria al seu voltant, amb la temença d'una fatalitat, si no inevitable, sempre possible, i només s'acosta al Col·legi un cop cada quatre llunes, va donar a conèixer una declaració en què es condemnava categòricament l'ús del doble cognom de Bor-Weg, i va declarar, amb els termes dogmàtics, rotunds i doctrinals que li són habituals, que l'ús dels dos cognoms només era preceptiu, canònic i, en definitiva, admissible, (com si s'hagués d'ensorrar el món) quan provenien dels progenitors o antecessors, cas en què hi havia un marge de llibertat molt ampli, cosa que no vol pas dir que cadascú pugui fer el que li doni la gana, però mai quan eren els cognoms de dos marits successius. Així mateix, els ortògrafs, sempre tan desvagats, van discutir asprament, no per l'adopció dels dos cognoms maritals sinó per la forma amb què apareixien enllaçats. Els uns, els membres (no tots, és veritat: els més famèlics van dir que valia més no ficar-s'hi) de l'Escola Filosòfica de les Esplugues deien que calia prescindir del guionet, que complicava la memorització de les normes del sistema, i recórrer a la forma gràfica aglutinada de Borweg, però els individus de mèrit de l'Acadèmia dels Bons Mots, amb una unanimitat insòlita en ells, car sovint es tiren els plats pel cap per qualsevol minúcia irrellevant, un diacrític de més o un clíctic de menys, van dictaminar que, òbviament, la dama tenia tot el dret a adoptar els cognoms dels dos marits, i més que en tingués, però que la forma que havien de revestir havia de ser (Waltrau) de Bor i de Weg. Tant els membres de l'Escola Filològica de les Esplugues com els de l'Acadèmia dels Bons Mots (que, dit sigui de passada, van prou

més ben peixats que els primers, que solen fer molts badalls), van ser tractats asprivament d'ignorants i d'incompetents pels del Col·legi Oficial de Genealogistes, sempre encapçalats per l'incombustible Armand de la Barra, i àdhuc parlaven de demandar-los judicialment, car els genealogistes consideraven que havien entrat en un terreny en el qual no tenien ni competència legal ni prerrogatives reconegudes oficialment. Però no se'ls va escoltar ningú, i els de l'Escola Filològica i els de l'Acadèmia dels Bons Mots els van ignorar vahàllicament i es van dedicar, amb una energia esplèndida, d'una gran ferocitat biològica, a desqualificar-se mútuament. No sé qui va tenir aleshores la gran pensada de demanar el parer a l'acreditada i circumspecta Societat d'Onomàstica, que era l'entitat que semblava més competent en la matèria. Es veu que van trigar, a dir-hi la seva, perquè en aquella saó s'havien embrancat en un procés electoral ardu i difícil, no pas a causa de disputes intestines, com algú, amb la malícia habitual i consuetudinària havia propalat, sinó per culpa de les malures que havien afectat alguns dels membres més conspicus de la seva junta directiva, i quan, al capdavall, ho van fer, van declarar que consideraven que es tractava d'un debat poc científic, car en aquesta matèria, no havent-hi elements estructurals, la ciència no havia de tenir cap paper prescriptiu sinó merament descriptiu, o essencialment descriptiu, és a dir que, metodològicament, calia limitar-se solament a enregistrar el fenomen. No se sap, exactament, la reacció de Waltrau de Bor-Weg davant aquelles disputes de tots aquells erudits tan eminents. Probablement no hi va donar cap importància, i es devia limitar a somriure benignament i a pensar que podria enverinar encara més la qüestió amb l'adopció dels cognoms dels seus nous marits. Justament, al cap de poc es va decidir a acréixer la nòmina amb una nova adquisició, un personatge misteriós que provenia d'una altra dimensió, com deien els uns, o d'un món paral·lel, com deien els altres, que es deia Dimanuta (o Dima Nuta) de Kgrk o Dimanuta Cara de Pera, i, gairebé simultàniament, d'una manera totalment impensada, el seu segon marit, el comerciant Gerard de Weg, el rei de la sal, que tothom donava per desaparegut definitivament, va tornar del sud -del sud profund, com deia el savi Dalmau-, on havia viscut una sèrie de peripècies i de desventures que havien motivat aquella tardança tan prolongada. La veritat és que en aquest punt de la història de la gentilíssima dama Waltrau de Bor-Weg les cròniques que se n'ocupen ofereixen versions molt dissemblants (molt dissemblants de debò i no simplement força dissemblants de debò, com diu el savi a mitges Wanau de les Parpelles, a causa de les seves mancances lèxiques) i àdhuc més aviat incoherents, i fins i tot el mateix Guillem d'Arreu, el més ben documentat, si més no teòricament,

sobre aquesta saga, es mostra vacil·lant i amb contradiccions internes. De fet, Guillem d'Arreu incideix més en l'enumeració i la descripció prolixa i detallada de les penalitats que havia hagut de patir l'infeliç Gerard de Weg, capturat per uns terribles bandits muntanyencs i pretesament marginats socials que el van vendre com a esclau, tos i amb el taló del peu dret perforat, a una reietona bohèmia trifàsica i nimfòmana, que tenia la mirada mandarina, del domini de la qual va passar, successivament, al d'una amazona tridentina i balcànica (o, si més no, balcanitzant), una comunitat protocanònica de sacerdotesses de l'observança estricta del foc, la llet, les fonts intermitents, l'aiguardent i les serps verinoses, i, finalment, una capitana de pirates pre-càtars ortodoxos, la qual es va decidir a alliberar-lo com a conseqüència d'un somni oníric (és tal com ho diu el cronista d'Arreu) que li va causar una impressió que li va fer perdre les oracions i la va deixar tota regirada i trasbalsada (què devia somiar?), que no pas en la incomoditat i en la sempre possible decepció que li hauria pogut produir la nova i insospitada situació matrimonial de la seva dolça Waltrau. Cal deduir, i s'hi podria posar la mà al foc sense gaire risc de cremar-se-la, que la dolça Waltrau va acollir el seu marit amorosament, amb una joia sincera i una tendresa inefable, sense que se sentís, per la seva banda, gens incòmoda ni engavanyada per res, i que el comerciant de Weg, després de totes aquelles terribles proves a què el destí, sovint tan cruel, s'havia complagut a sotmetre'l, va estar molt content de poder, finalment, retrobar la seva estimada i enyorada muller sense pensar ni a mirar gaire prim ni a tenir vel·leitats queixoses. Potser en unes altres circumstàncies, sense les amargues experiències que li havia tocat de viure, hauria reaccionat altrament, malgrat que Waltrau no era pas una dona disposada a tolerar certes actituds, però, en tot cas, és ben evident que l'experiència ensenya i que les penalitats de la vida indueixen a prendre-se-la amb filosofia i a acceptar de bon grat allò que ens dóna de bo, més o menys sovint o solament de tant en tant, i a prescindir, si n'havien d'obstaculitzar la percepció, el gaudi i el goig, de l'amor propi, l'orgull, la vanitat, i els prejudicis, els quals diguin el que vulguin, van ser el que va perdre, hi posaria la mà al foc, el suficient BP, quan va haver d'arribar per força a la conclusió que havia de compartir la seductora Cunegunda (Cunegunda o Josefina, que pel nom ara no ens barallarem) no solament amb el seu marit (que malgrat tot era, siguem sincers i diguem les coses tal com són, l'usufructuari número u indiscutible) sinó també amb mi, tot i que jo ocupés un modestíssim tercer lloc, i per molt que en un moment determinat ella m'hagués dit, és veritat, que una cosa era l'amistat i una altra l'amor, i em calia admetre la diferència, i, el que afegit al monopoli de la sal -el monopoli que li havia permès de

bastir el gran castell de les Quatre Torres- hauria pogut infatuar Gerard de Weg fins al punt més alt, més alt que la més alta de les quatre torres del seu castell, que és la que mira a tramuntana i a llevant, i fer-li, no diré conrear vel·leïtats exclusivistes sinó concebre l'exclusivisme com un principi sòlid, immanent i incommovible. Sembla, també, que hi va haver un moment que el dimoni de l'escala auxiliar Wolfram de Sofr desapareix de la vida de Waltrau de Wor-Beg, però és molt difícil de precisar quan, car la crònica de la Sal dóna a entendre que Wolfram es fa fonedís quan té notícia de la tornada del marit primitiu, el comerciant de Weg, però Guillem d'Arreu d'una banda es refereix a la participació de Sofr en unes oposicions a l'escala normal o efectiva, oposicions en què va reeixir gràcies, essencialment, a la recomanació d'una dimònia molt temperamental i d'una notabilíssima opulència física, que vorejava l'excés, una tal Timbalina, la qual li hauria exigut, com a contrapartida sinequanònica, que se separés de Waltrau de Bor-Weg d'una manera total i definitiva, i, de l'altra, ens parla després d'una famosa partida de daus còrnics que de Sofr va disputar amb de Weg, no diu si al cap de poc de la tornada d'aquest darrer o si molt de temps després, partida que va durar un seguit de nits i en la qual es jugaven -si és que desxifrem correctament els eufemismes i les perífrasis amb què ho explica- una nit d'amor amb Waltrau. Ara: que Wolfram de Sofr desapareix de la vida de la baronessa Waltrau de Bor-Weg a tot estirar al cap d'un temps relativament curt de la tornada de Gerard de Weg sembla un fet inqüestionable. Més obscura és encara, potser, la presència de Dimanuta de Kgrk (és de Kgrk i no de Krgk) o Dimanuta Cara de Pera, si es vol, a fi de simplificar les coses, Dimanuta Kgrk Cara de Pera, malgrat els sòlits escarafalls de l'il·lustre genealogista Armand de la Barra i l'esbart dels seus acòlits, bé que, curiosament, amb un cert grau de tolerància de llur president, l'erudit Roderic de Jorba, a qui es veu que de tant en tant, la seva (la seva, no llur) jove muller, la fascinant i seductora Berta de Rahó, deia que s'ocupés de la seva geologia (volia dir genealogia) i la deixés tranquil·la una estona perquè pogués alternar a pler, de qui s'havia dit que provenia d'una altra dimensió o d'un món paral·lel. Guillem d'Arreu dedica un capítol extensíssim de la seva crònica a establir la diferència entre "altra dimensió" i "món paral·lel" i ataca amb una virulència que no deixa de ser sorprenent, diríem ultrancera, el cronicó de Kilda o pseudo-Daumal perquè identifica els dos conceptes. Dit breument, sense digressions innecessàries, segons Guillem d'Arreu una altra dimensió no seria sinó la quarta dimensió, que nosaltres no podem sinó concebre en idea, com una abstracció, perquè tota la nostra experiència individual o col·lectiva és la d'un món de tres dimensions, mentre que un

món paral·lel hauria de referir-se a un altre món, invisible i imperceptible, però real i positiu, amb tota probabilitat de tres dimensions, com aquell en què vivim i que coneixem perfectament. I no s'està d'afirmar, amb una esbalaïdora seguretat de pedra picada, que Dimanuta de Kgrk Cara de Pera procedia ben bé d'una quarta dimensió, com els ectoplasmes i els íncubes, i no d'un món paral·lel, d'on procedirien sens dubte tot l'esbart suposadament infecte, però que a vegades, si més no a segons qui, sembla que faci una certa gràcia, dels dimonis o diables i dels mals esperits -per exemple, sense anar més lluny, l'infeliç Wolfram de Sofr (de qui Guillem d'Arreu parla més aviat despectivament). En canvi, els anònims autors de la Crònica de la Sal expliquen que totes dues locucions, una altra dimensió i un món paral·lel no serien sinó maneres de dir més aviat vagues i imprecises, qui sap si buides de significació, sense contingut semàntic, tal com diu el savi Dalmau, a les quals s'agraden de recórrer tots els cronistes i annalistes tocats de vel·leïtats cabalístiques, esotèriques i hermètiques, i que en el cas concret de Dimanuta de Kgrk Cara de Pera, es tractava simplement d'una tribu o minoria ètnica molt reduïda i tancada, netament endogàmica, de la qual de Kgrk Cara de Pera s'hauria evadit, ofegat pel seu ambient opressiu i resclosit, i també ofegat per l'esclavatge a què el tenien sotmès les dues dones de les quals seria el marit, car es tractaria d'un poble on la poligàmia era habitual, consuetudinària i obligada, per una raó simplement i estrictament demogràfica, ja que la població femenina superava de bon tros la masculina. La Crònica de la Sal arriba a l'extrem de donar dades exactes, que hom se sent tot naturalment induït a qüestionar, simplement perquè és lícit preguntar-se quines van ser les seves fonts d'informació i quin seria, en tot cas, el seu grau de fiabilitat: en el moment de la redacció de la Crònica de la Sal, aquell suposat grup ètnic estaria format per 198 persones del sexe masculí (no diu si comptant-hi o sense comptar-hi Dimanuta de Kgrk Cara de Pera) i 517 persones del sexe femení. Sí que sembla evident que al principi del seu retorn, Gerard de Weg i Dimanuta de Kgrk Cara de Pera no s'avenien gaire, i podríem pensar fins i tot que el comerciant havia tingut la intenció de denunciar als dirigents (o potser més aviat les dirigents?) d'aquella hipotètica tribu marginal el lloc on havia anat a refugiar-se el trànsfuga de Kgrk, perquè el recuperessin, o rescatessin o, si més no, el reivindicessin, com si fos una obra d'art o un conjunt de documents robats, però el record de les penalitats que ell mateix havia hagut de suportar durant el seu llarg captiveri el va fer desistir d'aquell propòsit mesquí i deslleial i va optar, decididament, per una actitud de convivència civilitzada. D'altra banda, cal creure que devia pensar quina hauria estat la reacció de la seductora Waltrau

en el cas que hagués arribat, efectivament, a dur a terme aquell propòsit aberrant, impertinent i carregat de mala bava i de verí, com la del gripau i el de l'escurçó, respectivament. És veritat que el despit ens indueix sovint, o si més no a vegades, a accions imprudents i precipitades, però també és cert que el seny i la temença de les conseqüències ens solen frenar, cosa que no és rar (encara que no passa sempre) que tingui la seva compensació: de mi, que no m'he deixat endur mai pel despit, sabria dir que aquest dia, la meva dolça Cunegunda em va convidar a sopar, i les hores que vaig passar al seu costat m'han deixat un record perfumat com la mateixa primavera, del qual, malgrat tot, em nodriré durant un quants temps, probablement més aviat no gaire llarg, i en tot cas difícil de quantificar. Qui no té res s'acontenta amb molt poc, i a qui li solen servir sèver o vinagre, el vi de deu gras li sembla un vi ranci exquisit de la bota del racó. Als cronistes amants, ja no direm de la sang i el fetge, però sí de la sal i el pebre, de la suor de les aixelles, de les pells de llimona, de les taronges i les pomes podrides, de les dents corcades, de l'alè pudent, dels dàtils i de la mel rànica, de les aranyes i les sargantanes, del fel, del pus i de la bilis, de les butllofes i els furóncols, de la terra d'escudelles i del lleixiu, dels estrips i dels parracs, dels gossos plens de puces i dels gats patibularis, de les espines i de les escates del peix, de les arrugues i els sacsons, de la regalèssia i de les figues de moro, de les magranes amargues i dels mataparents, del greix i del sagí, del llard de la caldera i de l'oli fregit, de la cansalada i del bacallà sec, del quitrà i del betum, dels matins llefiscosos i els capvespres àcids, i dels perfums barats i empudegadors, no els acaben de fer el pes els fets que es resolen d'una manera més aviat assuaujadora, exempta de malignitat, sense caires vius, sense punxes, arestes ni sulfumant, amb somriures, mig de resignació mig de sana complaença, més que no pas amb ploralles, mirades d'odi i rictus de desesperació i de tristesa. Hi ha qui atribueix tot el mèrit a Waltrau de Bor-Weg, que era una dona extraordinària, excepcional de debò, que va saber combinar i conjuminar circumstàncies divergents i factors que podien semblar, en principi, adversos i oposats. Algú, amb bon sentit i coneixedor del comportament humà, va afirmar que de Weg i de Kgrk estaven condemnats a entendre's. No direm pas que no. Ara, si no era pas així, la dolça Waltrau prou que els va imposar aquesta entesa, que, tant si hi estaven condemnats com no, van acceptar de bon grat. Sense deixar de banda, de cap de les maneres, el binomi Grau de Trem i Garsineu d'Aliost, que, en el pitjor dels casos, és a dir, suposant, o admetent, que tots dos fossin la mateixa persona, completava sens dubte la terna sotmesa a la plaent tirania de l'esplèndida Waltrau, Waltrau de Bor-Weg, malgrat els marrameus de tots els

genealogistes, els quals, sembla, tanmateix, que no van saber quina actitud havien d'adoptar quan havien de decidir la paternitat dels tres fills que va haver en la darrera etapa de la seva vida matrimonial: dos fills i una filla. Un que es deia Gontran, l'hereu, que va adoptar el títol de baró de Bor, a qui retreien un temperament poc bel·licós, i que es va casar amb una fada de la muntanya dels Set Somnis, la qual se'l va endur al seu palau, un altre que es deia Gotfred, o Gautfred, que va arribar a ser un gran cal·lígraf, encara que deien que feia moltes faltes d'ortografia, i que es va casar amb la vídua d'un capità de la marina del rei, de qui havia heretat una gran fortuna, producte, segons que es deia, de la pirateria i el contraban, i una filla que es deia Cunegunda. Sí, una noia molt maca que es deia Cunegunda, ves qui ho havia de dir.

La muller del baró Gombau de les Pruneres es deia Nora de Mur, del casal de Mur de Nur, llinatge certament de més casta que no el de les Pruneres, que era més aviat adventici, cosa que mortificava el baró, molt pagat d'ell mateix. De fet, es veu que el baró Gombau de les Pruneres era un poc afemellat, no sabia ni de lletra, i tal com passa generalment amb les persones incultes volia dissimular la seva ignorància extrema fent veure que sabia de tot, i, ara i adés, no s'estava de pontificar i de parlar sempre en un to doctoral, i el cas és que no sabia distingir un llop d'una guineu, la reflexió de la mandra, un gat mesquer d'un gat salvatge, la joia de viure de l'embriaguesa, un ós d'un senglar, la discreció de l'estultícia, una marta d'una daina, el sentiment de la concupiscència, un roure d'un avet, l'honradesa de la ximpleria, un congost d'un coll de muntanya o la serenitat de l'ensopiment. I perquè no fos dit que el llinatge de la baronessa era més preclar que el seu, dictaminava que una cosa eren els Mur de Nor, que aquests sí que podien presumir de la seva nissaga, i una altra els Mur de Nur, que situava en un pla molt inferior, sense saber que els Mur de Nor i els Mur de Nur no eren, en realitat, sinó dues branques d'un casal antiquíssim, amb un origen que es perdia en la boira de temps, i que era justament la seva antigor secular que havia originat aquella divisió en dues branques. Així mateix, Gombau de les Pruneres, com passa tan usualment amb els homes una mica afemellats, per dissimular-ho, es mostrava sempre com un marit molt gelós, i amb els seu gels, tal com deia aquest dia aquella bona senyora que feia un parlament multitudinari amb el referent econòmic de l'administració pública, amargava l'existència de la baronessa Nora, que era gentil com una rosa i dolça com la mel del romaní. La baronessa, naturalment, procurava no donar motius a la gelosia del seu marit, i es comportava amb una discreció admirable. Així, una vegada que, aprofitant

una de les periòdiques absències del baró, amb motiu d'aquelles bàrbares caceres amb el rei Hunding, havia passat una apassionada nit d'amor amb el rabadà del gran ramat baronial, un noi molt jove, que es deia Galdric, afable i sensible, objecte permanent dels mals tractes del majoral, un home despòtic i arbitrari que es deia Guendolulf, havia fet rutllar les coses amb tanta traça, tan divinament, que no n'havia hagut esment ningú. No va deixar de recomanar al jove Galdric, naturalment, que es guardés de fer la més mínima referència a aquella nit excepcional, a la base de la qual hi havia, certament, la tendresa provocada per la rudeses amb que el tractava el majoral. Rudeses, d'altra banda, a la base de la qual també hi havia, ultra el caràcter despòtic del majoral, el fet que la seva muller, una dona molt tibant i un punt avinagrada que es deia Bandolina, feia anar recte el seu marit, el qual, no gosant piular davant la seva muller, s'esbravava aleshores amb els qui tenia sota seu, com el pobre Galdric. El rabadà, malgrat que era tan jove, es va comportar com un autèntic cavaller, i quan veia que la terrible Bandolina escridassava el seu marit, i sabia que seria ell qui acabaria rebent les conseqüències d'aquells crits, no deia res però somreia per dins, pensant que al capdavall era gràcies a aquests crits que havia passat amb la seva dolça mestressa, la gentilíssima Nora de Mur o de les Pruneres, aquella nit d'amor inoblidable. Sembla que en tot hi ha, com en aquest cas, una relació de causa a efecte, encara que no sempre és possible de determinar-ho amb precisió, perquè a vegades ignorem la causa, a vegades ignorem l'efecte i, encara, moltes vegades ignorem totes dues coses. Segons el savi Dalmau, deixant fins i tot de banda les nombrosíssimes coses que ignorem, infinitament més nombroses que les que sabem, aquestes, les que sabem, les sabem només parcialment: no hi ha res de res que sapiguem del tot. I no únicament perquè, tal com postula el savi Dalmau, només fem servir, usualment, una part molt petita de la capacitat de la nostra ment, sinó també perquè les circumstàncies i els fets es produeixen en llocs i moments fora de l'abast de la nostra percepció. Per què, la gentil Cunegunda, que encara no sé ben per què, semblava que s'havia agradat de mi, i no s'estava de combinar les coses per estar al meu costat, després, al cap de poc, va semblar que es refredava i més aviat procurava evitar-me, i em deia que una cosa és l'amistat i una altra l'amor? Probablement per les circumstàncies no conegudes a què es refereix el savi Dalmau. Amb més de compte havia d'anar la dolça baronessa Nora amb el cavaller Romuald de Gos, que s'havia constituït en el seu cavaller servent. Romuald de Gos era un home il·lustrat i de bones maneres, i tenia una veu molt ben timbrada a la qual les dames eren molt sensibles. Era més aviat alt, prou ben plantat i amb una figura agradable, potser una mica

despareçada perquè era borni de l'ull dret, com a conseqüència, sembla, d'una acció bèl·lica molt compromesa i de molta consideració, contra els Klesca, els Kisca o els Ruska, tots ells gent bregosa i de mal ferrar, encara que hi havia qui, si no a cau d'orella, a mitja veu, deia una altra cosa i no sé què s'empatollava d'un marit gelós. Suposant que suposéssim que fos així, no es tractaria, en tot cas, del baró de les Pruneres, que quan havia tingut l'ocasió de veure les mirades de tendresa i el capteniment sol·lícit del cavaller de Gos envers la baronessa, que eren els únics detalls que havia pogut copsar de la seva relació, s'havia limitat a obsequiar la seva muller amb unes escenes típiques i homologades de marit gelós, despòtic, masclista, exclusivista i desproveït de gentilesa i de curialitat. Prou que Romuald de Gos havia pressionat la seva enamorada perquè reclamés i obtingués del seu marit uns determinats espais de llibertat, i abonava i enfortia la seva pressió amb raonaments filosòfics, adagis populars, apòlegs morals i citacions, aforismes i xènies de la saviesa antiga, consells de l'almanac dels pastors, i dels breviaris dels sacerdots del ferro i de l'or, dels diamants i de les ametistes, dels roures i dels avets, del blat, de l'ordi i de l'aiguardent de cireres. Li deia, així, que el marit o bé de dia o bé de nit, que quan el marit crida s'ha de trencar la brida, que l'home mana i la dona disposa, que la bona amistat ve de la llibertat, que val més una dona amorosa que tres homes gelosos, que la dona és una reina i l'home un vassall, i que com més ferreny és el marit més sol es trobarà al llit. I li explicava la història del cavaller Rudolf del Gram, cruel i gelós, despòtic i exigent, que quan va saber que la seva muller, que es deia Nurianina, tenia tres amants titulars, li va demanar, de genolls i amb llàgrimes als ulls, si només amb un no passaria. Però la dolça Nora no es deixava convèncer, deia que tot allò eren paraules, que sabia que el baró, malgrat el seu aspecte afemellat, era capaç de qualsevol atzagaiada si havia esment que ella acceptava les atencions del seu enamorat, encara que només fos de tant en tant, nit closa i en la discreció absoluta. I que de moment no es veia amb cor de donar-li cap més esperança. I vet aquí que de sobte, quan ningú no s'ho esperava ni s'ho podia imaginar, la terrible espasa venjadora de Sigmund va resoldre el contenciós d'una manera neta i expeditiva. Potser, al capdavall, el baró de les Pruneres tampoc no mereixia una mort com aquella, perquè deixant de banda que era un gelós impertinent i una mica afemellat, cosa que, diguin ara el que vulguin, sempre fa més aviat mal efecte, no es pot negar que també tenia les seves qualitats: era molt casolà, en matèria de confort, comoditat i interiorisme era un ver innovador, amb una concepció de la llar com un espai clos i antropocèntric d'una notable modernitat, de tant en tant s'agradava d'heure-se-les amb els fogons i

rostia com els àngels, i àdhuc ara i adés s'atribuïa la paternitat de lais i poemes d'una inintel·ligibilitat que, pel seu temps, es pot considerar admirable. Però els fets són els fets, i mereixent-ho o sense merèixer-ho, el pobre baró Gombau de les Pruneres va abandonar aquesta vall de llàgrimes i de somriures, de ploralles i de rialles, de vinagre i de vi ranci de la bóta del racó, en la bona i digna companyia del rei Hunding i els altres vuit barons de la Gana, i la seva muller, la baronessa Nora de Mur i de les Pruneres, va dir que s'havien acabat la gelosia, els morros i les males cares, i que com que tot s'havia produït sense la seva intervenció ni la seva complicitat, àdhuc sense el seu desig, bé se'n podia alegrar interiorment, amb la discreció exigida per les conveniències, la consuetud i el bon costum establert, i actuar d'acord amb la nova situació i les noves circumstàncies. Aquesta actuació es va concretar, com era lògic d'esperar, en el seu casament canònic amb el seu apassionat adorador, l'estrenu cavaller Romuald de Gos, que se la mirava embadalit amb el seu ull únic, cosa que no va deixar d'originar, com és usual en aquests casos, alguns comentaris pretesament graciosos, com és ara, per exemple, el que va fer la Balbina dels Encenalls, la muller de l'intendent Guardablava, que deia que el cavaller de Gos es mirava la núvia d'una manera tan encesa que si hagués tingut els dos ulls, en lloc d'un de sol, me l'hauria deixat rostida com un xai a l'ast, comentari que algunes comares, com ara la peixatera Hildegunda i la carnissera Hildegarda, que tenien la llengua molt esmolada, van contestar dient que la Balbina ho deia per enveja, que ja li hauria agradat trobar-se en enlloc de la núvia i ser l'objecte de la mirada ardent de l'ull únic del cavaller, cosa que va fer que l'intendent Guardablava se sentís molt ofès i mortificat, perquè tenia clarícies d'alguna cosa que hi podia haver hagut entre la seva muller i el cavaller de Gos, però, com que ja hi estava molt avesat, a comentaris mortificadors, va dissimular els seus sentiments i va correspondre a les rialles desvergonyides que li adreçaven la peixatera Hildegunda i la carnissera Hildegarda amb la rialleta de conill més vaga i més neutra de què va ser capaç, evitant, sobretot, qualsevol esguard de retret a la seva muller, perquè ja sabia que després encara era pitjor. La saviesa d'aquest món es manifesta molt sovint més aviat en aquesta mena d'actituds que no pas en aforismes subtils i metafísics, no tant en elucubracions elevades i profundes alhora com en l'acceptació condescendent i aparentment convençuda de la condició de cosins d'aquells cosins acabats d'arribar del terror, de la gleva, que són tan cosins de la Nora, o de la Marina, o de la Marta, o de la Roser, o de la Judit, com jo capità general de la marina de guerra, amb tres estrelles amb cua de palla, de palla que no gralla, que no gralla i que no calla, carta i compàs. Passa que n'hi ha que

sempre s'estimen més l'ut de pit que el fa sostingut, el crit des de la finestra que dona a la plaça de la Vila que no pas el racó vora la llar de foc, on cremen els tions que escalfen i il·luminen. I a l'intendent Guardablava el que li havien d'ensenyar és a salar les truites, confitar els bolets i assistir amb posat reverent a les cerimònies que celebrava el gran sacerdot davant l'ara dels avantpassats. I la gentil baronessa Nora de Mur i de les Pruneres deixava dir, amb un lleu somriure, pensant que per molt que diguessin no li empatarien pas la basa. Ja esdevinguda Nora de Gos, o si es vol, malgrat els marrameus consuetudinaris de l'il·lustre Armand de la Barra, Nora de Mur, de les Pruneres i de Gos, es va recordar del rabadà Galdric, amb qui havia compartit unes estones tan plaents en vida del baró, i essent ara com era senyora i majora, el va treure de la fèrula del brutal Guendolulf i el va adscriure al seu servei personal, com a patge, escuder, coper, ajudant, assistent, servidor, acompanyant, vigilant de nit o el que fos, amb unes funcions imprecises, vagues, indeterminades i indefinides, és a dir, si tenim en compte que definir és limitar, i limitades. Hi ha qui diu que tot és molt relatiu, molt elàstic, i també hi ha qui diu, i jo ho sé més bé que ningú, que una cosa és l'amistat i una altra l'amor, però qui gosaria fixar una frontera precisa entre una cosa i l'altra? D'altra banda, és allò que dèiem, de les causes i les conseqüències, és a dir, els efectes. Guillem d'Arreu mig insinua que la imperativa Bandolina al capdavant mig s'havia adonat que el rabadà rebia les conseqüències del rigor amb què ella tractava el seu marit i mig se n'havia penedit i, com a resultat de la concatenació dels fets mig se n'havia agradat, del tendre Galdric, i mig acariciava la idea de consolar-lo del despotisme del majoral, quan la decisió de la baronessa ho va engegar tot en orris, de què el desgraciat majoral va pagar les conseqüències. Hi ha qui diu que aquest episodi no figura a la redacció inicial de la crònica de Guillem d'Arreu, sinó que es tracta d'una interpolació posterior, com ho és, sens dubte, un altre episodi, que sembla més aviat inversemblant, segons el qual Galdric seria el fill del príncep Garibald, hereu del rei dels Kloska, que hauria estat assassinat pels partidaris del rei Arxiwanau, un rei intrús, i d'una princesa meridional que es deia Lucrècia, casada amb el trobador Gallimard dels Frares, conegut per la seva tendència al plagi, o, segons una informació paral·lela i divergent -les informacions paral·leles i divergents són la sal dels relats, però no se n'ha d'abusar: només diré, doncs, estrictament, que la Marta em va prometre que abans del gran solstici em vindria a veure i que prendríem una copa junts i ens besaríem apassionadament-, d'una morena agressiva i rotunda, que es deia Arnolfa, casada amb un guardabosc ferreny que es deia Luter de Krostrafredra, famós per la seva gelosia extrema, encara que admetia que

sempre hi ha excepcions, i que, uns partidaris del seu pare, per evitar que fos també occit pels sicaris del malvat rei Arxiwanau l'havien fet admetre, com si fos un pobre noi desvalgut, amb la feina de rabadà, en el gran ramat del baró de les Pruneres, regit aleshores pel despòtic majoral Guendolulf. I qui sap si tenint en compte aquesta ascendència nobilíssima i aquests antecedents, afegits a la gentilesa de Galdric, potser es va originar una mai no impossible rivalitat entre la baronessa i la majorala. Guillem d'Arreu és l'únic cronista que s'hi refereix, però ja s'ha explicat que aquest episodi és contingut en una evident interpolació posterior, clarament tributària d'un grup de l'escola religiosa del pensament nemoral, objecte de persecució per part rei Arxiwanau dels Kloska i, doncs, no exempta de tendenciositat, encara que el savi Dalmau, sempre tan ponderat, s'inclina a admetre la veracitat de la informació continguda en la interpolació, tot i que li reconeix aquest caràcter. En tot cas, en la crònica de Guillem d'Arreu s'insinua clarament, i això sí que fa tot l'efecte que forma part de la versió original, que amb el seu encimbellament el jove Galdric no solament es va alliberar per sempre més del tracte brutal i despòtic del majoral sinó que poc o molt va fer la pau gràcies a la generositat de Bandolina, la qual, malgrat la seva aspror imperativa tenia també un vessant de tendresa i de dolçor, més o menys com la Balbina, de qui podria dir que també era poc o molt amfíbia com la Bandolina, encara que la Balbina era més aviat recargolada, incisiva i fins i tot, segons com, potser una mica viperina i tot, i, en canvi, la Bandolina devia ser més aviat impulsiva, cantelluda, primària, hispida i d'una duresa extrema. Sigui com sigui, no sembla que el que hi hagués, o el que sí que sembla que hi va arribar a haver, hagués fet que el majoral hi formulés mai cap objecció, ni tingués, per raons, segurament, de prudència, mai cap vel·leïtat de manifestar la seva desaprovació. En canvi, qui sí que va gosar manifestar una certa disconformitat per la intimitat que, amb el seu ull únic, però agut i penetrant, podia observar entre la seva muller i el seu servent Galdric, va ser Romuald de Gos. Naturalment, ella no va deixar de recordar-li els col·loquis que havien tingut en vida del difunt baró Gombau, quan ell no era sinó un suplement, com era ara el jove Galdric, en els quals la pressionava perquè conquerís el que ell en deia uns espais de llibertat, i li deia que el marit o bé de dia o bé de nit, i que la dona és la reina i l'home el vassall, i li explicava la història de la dolça reina Rosagunda quan, un cop la setmana, i a vegades dos, m'invitava a deixar-la sola a casa a fi de rebre amb més comoditat i més distesa la visita del seu cavaller servent de torn, ara en Jaume de la Carnissera (sempre amb una excusa vàlida per a justificar aquella desviació davant la seva tirànica muller), ara el senyor Sala Codina, comptable

de pro, ara monsenyor Bicornell, ufanós del nou tractament que havia comportat el seu nomenament de protonotari domèstic, nomenament que es traduïa, també, en una potència renovada en la intimitat, ara el capità Galifet de Marca, de l'escala auxiliar, encara que a ell no li agradava que es digués, especialment perquè la seva muller, que es deia Sedalina i era grossa, no com un bocoi de dotze cargues, que deia la seva cunyada Serafina, perquè ella era seca com un bacallà, un bacallà sec i premsat, eixut i eixarreït, però sí com un sac de blat ben lligat, ben lligat, car si no és ben lligat no es pot dir que sigui blat, quan es disgustava amb ell era la primera cosa que li retreia, ara el meu amic Robert de les Ulleres, sempre tan atent i tan sol. lícit, tan afable i tan discret, tan curial i tan amable, tan correcte i complimentós, i jo, pobre de mi, fascinat literalment pels pits esplèndids de la meva Rosagunda, Rosagunda o Josefina, tant se val, pel nom no ens barallarem, no gosava dir res, i procurava tornar a casa ni massa d'hora ni massa tard, ni massa d'hora, per la por de ser inoportú, ni massa tard, perquè sempre s'ha dit, i amb tota la raó d'aquest món, d'aquest món d'orangutans, de mones i de mandrils, de zimpanzès i goril·les, macacos i babuïns, que no és mai convenient de fer-se esperar per una dona, i li suggeria que si li abellia més invertir els papers es podien divorciar, ella es casaria amb el tendre Galdric i ell tornaria al paper d'abans, el de fidel i amorós cavaller servent, suplent, complement o suplement del marit, amador de segona, però amb la satisfacció moral de ser ell el coronat i no el coronador. I el bon cavaller Romuald. de Gos hi va dormir, cosa que, com que només tenia un ull, no li costava tant com als altres, va prendre consell del capçal, i va decidir que les coses ja estaven bé com estaven. I així van passar uns quants anys tranquils i feliços, plàcids i serens, sense boires metafísiques ni tempestes metafòriques, gaudint tots tres a pler de la plenitud de l'amor i del pas de l'any i de les estacions, que és la cosa més bonica d'aquest món, d'aquest món de ximpanzès, de simis i babuïns, d'orangutans i de mones, de goril·les i mandrils, fins que un bon dia, no se sap ben bé com va ser, encara que Guillem d'Arreu suggereix de nou que hi ballaven faldilles, el cavaller Romuald. de Gos va traspasar de mort poc o molt violenta, més aviat molt que no pas poc. I havent transcorregut el breu període de dol reglamentari, la baronessa Nora es va casar amb el tendre Galdric. El bon cronista d'Arreu assegura que la baronessa no va deixar sense proveir la plaça deixada vacant per Galdric, però no ens dóna cap detall que ens permeti d'identificar el personatge que va cobrir aquesta vacant.

El cronista Guillem d'Arreu dona una informació molt exigua sobre el baró

Adelgard de Grus i del que s'esdevingué a la seva vídua quan el baró fou occit per l'espasa de Sigmund al magne banquet de vi. Ens diu, solament, que el baró era de complexió robusta i vermell de cara, geniüt i bregós, permanentment disposat a recórrer a la violència (curiosament, el cronista diu "les violències", en plural), per a resoldre tota mena de problemes, conflictes, litigis, plets, desavinences i contenciosos, i que la baronessa, que es deia Guimbardessenda, però generalment anomenada simplement Senda, era molt amant de trobes, lais i sirventesos. Es veu que la baronessa havia estat casada, en primeres núpcies, amb el cavaller Udalgard d'Alareny, senyor de les terres de Krakaska (o de Krakaska, però en cap cas Krakaska, o Kakaska, o Krakaska), i els Annals Generals de Krakaska, en principi relatius únicament als fets i esdeveniments relacionats amb aquesta terra, o aquest poble, contenen també, encara que d'una manera molt irregular i desigual, informació marginal, i segueixen els passos de la baronessa Senda quan, per defunció del seu primer marit, el cavaller Udalgard d'Alareny, es desvincula dels Krakaska.

Segons els Annals Generals de Krakaska, Guimbardessenda era mitja germana (no diuen si per part de pare o per part de mare, vull dir si per part de mare o per part de pare) d'un dels principals representants de la casta guerrera de Krakaska, del clan dels Kaska, enfrontats tradicionalment amb els d'Alareny, que acabdillaven l'oligarquia del blat, i el mig germà de Guimbardessenda, que potser es deia Katúfuld, i els seus havien vist amb molt mals ulls el seu casament amb un membre de l'oligarquia adversària. El clan dels Kaska volien fer la guerra contra els Treska, una simple guerra de pillatge, però havien sofert una derrota coent i havien tornat amb la cua entre cames, i fins i tot els Treska, acabdillats per un gran capità que es deia Woltrad del Tro o del Torb, amenaçaven les terres ancestrals de Krakaska. Aleshores Udalgard d'Alareny (no de l'Areny, com consta en altres cròniques mal documentades) havia enviat una ambaixada a Woltrad del Tro (o del Torb), presidida per Guimbardessenda i enriquida amb set carretes de bous plenes a vessar de sacs del millor blat, un blat que semblava d'or vell, ben garbellat i exempt de boll i de tota mena d'impureses, i es veu que Woltrad, que era un bàrbar d'unes terres en què els boscos alternaven amb els aiguamolls (hi ha qui suggereix que la idea dels Kaska d'anar-hi a fer una incursió amb el propòsit de pillatge havia estat determinada per una informació errònia, o per la desinformació com es diu en el pseudo-Daummal), va ser molt sensible a aquell doble atractiu, car Guimbardessenda era una dona que es feia dir sí senyor, i tot plegat es va resoldre en un

pacte encara més avantatjós per a Udalgard d'Alareny i l'oligarquia del blat del que haurien suposat, entre altres coses perquè els va obrir nous camins comercials per al seu precíus cereal.

Segons el Cronicó de Wolfram de Mur, menystingut per la historiografia oficial, especialment la que, encara que no ho vulgui reconèixer, és tributària dels Quaderns Boreals, inspirats més que clarament pels submartingalites (sempre a l'aguait del guany ocasional), els para-ximbombesos (dominats per la preocupació de passar per més savis que no són), els regranotians (aparentment seràfics i subterràniament a mata-degolla els uns amb els altres) i els premelmeladins (que sempre parlen de la puresa i de la castedat i són tots ells una colla de calents de marca), però que el savi Dalmau no deixa de reconèixer com una font d'informació que no es pot obviar, el baró Adelgard de Grus, que s'havia adonat de la relació íntima entre la baronessa Waltrau de Bor i el rei Hunding, sense que el seu marit (de la baronessa), el baró Argeric de Bor, hi posés, segons que semblava, encara que les coses no sempre són el que semblen (elles), o el que sembla (que siguin), però si només podíem fer cas de les certeses absolutes no aniríem enlloc, cap inconvenient, va pensar que es tractava d'una dama molt temperamental, a qui no vindria d'un, va provar sort i, després d'unes lleus insinuacions, d'unes mínimes, just perquè no fos dit, temptatives d'aproximació, la va encertar. Molt probablement, sempre segons el Cronicó de Wolfram de Mur, si bé Waltrau de Bor se sentia satisfeta i afalagada (nosaltres hauríem dit més aviat, d'acord amb certs paràmetres que les circumstàncies, diguem-ne les circumstàncies, per dir-ho d'alguna manera, tal com sol dir la senyoreta Maria Lluïsa, la tan atractiva professora de socials, que es veu que sí que s'ha fet tan amiga d'Hildebrand de Rocapena, el gran poeta maleït, maleït en la mesura, evidentment, crec que hauríem de dir moderada, en què un poeta es pot dir que sigui maleït, ens han imposat) de la seva relació amb el rei Hunding, no deixava de tenir un cert rau-rau, com si aquesta relació es pogués considerar, de certa manera, segons com es mirés, el professor Filiberticus sempre diu que les coses es poden mirar de moltes maneres, com un preu pel tracte de favor que el monarca havia concedit al seu marit, el pobre Argeric de Bor, a qui havia atorgat el títol de baró sense cap mèrit especial ni digne d'esment (alguna qualitat o altra devia tenir, diu la meva Josefina, que sempre surt en defensa de tots aquells que creu que són tractats amb una desconsideració que no mereixen, a vegades em sembla que el més desvalgut soc jo mateix: a vegades, però no sempre), i per això havia accedit a repicar amb el baró

Adelgard de Grus, amb qui la relació havia de ser més justificada per ella mateixa, exempta de servituds i de raons necessàries, de conseqüències lògiques i de sil·logismes, de resultats concloents, concloents o deductius, depèn del raonament, i de regles de tres. També és al Cronicó de Wolfram de Mur, decididament molt ric d'informació, i aparentment veraç, on llegim que Woltrad del Tro era fill de Wandulf, el déu de la Boira, i d'una bohèmia de pell fosca com l'antimatèria, que es deia Ametista i que deia la bonaventura amb un sistema molt innovador de cartes perforades de què s'ha perdut el coneixement malgrat els esforços per recuperar-lo de les escoles d'endevinació de la Muntanya Magnètica, o bé, segons unes altres fonts d'informació, d'una dona molt possessiva i que trepitjava molt segur, que es deia Evangelina, vídua d'un recaptador de contribucions que havia estat acusat repetidament de frau fiscal, blanqueig de diners i evasió de capital i d'interessos molt més elevats que el simple dos per cent de consuetud, però sense que s'hagués pogut demostrar cap d'aquestes acusacions, si més no en vida, car sembla que un cop havia traspassat la gran carena, el fiscal del districte, que es volia engreixar i anar lluent, havia reeixit a acumular un bon nombre de proves, però es va estimar més de tancar el cas perquè si les donava a conèixer un cop desaparegut d'aquest món l'acusat, que en vida havia reeixit sempre a sortir del pas molt airosament, temia haver de sentir la riallada sarcàstica que li hauria pogut venir del més enllà. I segons aquest cronicó, Woltrad del Tro, que era mig senglar mig isard, o mig lloparro mig ós bru, en rebre l'ambaixada del bon Udalgard d'Alareny va quedar enartat i fascinat, per la rossor del blat i, sobretot, per la presència de Guimbardessenda, altiva i seductora alhora, agressiva i acollidora ensems, i se li va apaivagar encontinent la bel·licositat abrivada i encesa per l'estúpida escomesa dels guerrers del clan dels Kaska. Wolfram de Mur ens diu clarament que Woltrad i Guimbardessenda van passar un bell enfilall de nits junts, no diu exactament quantes, encara que suggereix trenta-vuit o trenta-nou a la ratlla de quaranta, al cap de les quals Woltrad es va adonar que era com un closca buida, que les potències l'havien abandonat i que retirava més a un ninot de palla que no pas a un estrenu guerrer dels boscos ombrívols i les maresmes enllotades, fill del déu de la Boira. I, naturalment, va accedir amb una facilitat sorprenent, que en unes altres circumstàncies hauria estat impensable, a les condicions de pau que li va proposar l'ambaixadora. Ara: segons els Annals de Jaufred de les Escriitures, en què s'emfasitza la il·lustració i els mèrits intel·lectuals de Guimbardessenda, va ser simplement amb aquestes qualitats que va seduir i enartar el bel·licós Woltrad del Tro, que fins aleshores no havia conegut sinó dones rústiques i sense distinció, vulgars i

plebees, ignorants i primitives, autèntiques mullasses aptes només a apaivagar els sentits i satisfer les passions més elementals, però sense gens de conversa ni de tracte social i humà. En aquests Annals, de valor certament desigual, però que no mereixen pas la desconsideració despectiva de l'Escola Parafilològica dels Set Dies Clars, dita també, popularment, de les Veremes de Maig, que ni es dignen incloure'ls en el seu Inventari canònic, s'exalça també la veu de Guimbardessenda, una veu clara i harmoniosa, melodiosa i ben timbrada, susceptible de les modulacions més reeixides, que hauria estat també un element de molta consideració en el procés d'embruixament del batallívol Woltrad del Tro. Car és ben bé d'embruixament que parlen clarament els Annals de Jaufred, bé que ja sabem tots plegats que es tracta d'un mot d'una gran elasticitat semàntica, i ara no em sé estar de pensar en el que havia arribat a dir l'Anna Balbina a propòsit de mi i de la Josefina, i qui sap, encara, què pensava i no deia, pel que fa a embruixaments, especialment, i inevitablement, amb el seu teòric i hipotètic protagonisme personal. Però que la veu embruixa és un fet real, positiu, inqüestionable, indiscutible. Hi ha veus i veus, evidentment, així com hi ha mots i mots, i cants i cants. Ara: com a digne acabament d'un cant, m'estimo més l'acord que l'agut. L'acord voreja el cim i té la gravetat de l'eco de les fondalades, i s'hi pot identificar tothom, encara que només sigui de pensament o d'intenció, i l'agut, en canvi, sembla un recurs fàcil, o una obligació de protocol, una mera exhibició de facultats personals que sovint indueixen a dir, encara que només sigui, també, en aquest cas, de pensament, que si va tan carregat amb bala que s'oposés dues vegades. Però potser sí, també, que si la Josefina, poc o molt, em va arribar a embruixar, la veu, la seva veu tan estimada, hi va tenir un paper important, difícil de quantificar o d'establir percentualment: Josefina, Josefina, tornaveu del cant més clar, confiant que em diguis "vine", mai no em canso d'esperar. Hi ha, però, qui afirma que tot embruixament suposa la intervenció d'algun o altre element meravellós o sobrenatural. És veritat que la Josefina es refereix a una taula que es bellugava tota sola, i precisava que no volia pas dir que s'alcés, que levités, sinó que es desplaçava, que es movia del seu lloc, cap a un cantó o cap a l'altre, i que a vegades nota al seu costat com una mena de presència invisible. Però amb elements sobrenaturals o sense, Woltrad va quedar embruixat de cap a peus i sense forces per a aguantar-se dalt el seu cavall, però amb el rostre radiant de felicitat va emprendre el retorn al reialme dels boscos i les maresmes amb el que seria, de bon tros, el record més plaent de tota la seva vida. I Guimbardessenda va tornar, triomfant i victoriosa, al costat del seu marit. És veritat que Udalgard d'Alareny va ser objecte de blasmes molt feridors

perquè va utilitzar la seva muller Guimbardessenda per a frenar l'escomesa abrivada del bel·ligerant Woltrad del Tro i la consecució dels seus propòsits, i, curiosament, els Kaska, havent esguard que Guimbardessenda, al capdavant, era dels seus, de la seva sang, es van considerar injuriats, com si aquell llarguíssim col·lotge (per dir-ho d'alguna manera, com diu la senyoreta Llimona, quan tracta de radicals els alumnes que fan veure que s'equivoquen i me li diuen senyoreta Taronja o senyoreta Mandarina) fos un insult intolerable al seu honor nacional, referint-se, és clar, a l'honor del seu clan, designació substantiva de la qual, ignorant, encara, els principis de la gramàtica generativa, no havien gosat obtenir cap adjectiu derivat, però el bon Udalgard contestava que la seva dona tenia molta personalitat, i va tornar a polsar la corda de la il·lustració, la bona lletra i la veu melodiosa, qualitats que, segons ell, bastaven per a seduir un bàrbar com Woltrad del Tro, i que en tot cas, fos el que fos el que hi hagués pogut haver entre Guimbardessenda i Woltrad del Tro, ella havia tornat fresca com una rosa, radiant com l'estrella del matí, lluminosa com una tarda de primavera i dolça com una posta de sol encesa, i hi afegia, encara, que la culpa de tot bé la tenien ells, els Kaska, que sense la seva escomesa inicial el bàrbar Woltrad del Tro no s'hauria mogut del seu indret, i que havien fugit com una llebre quan aquest els va allisar les costelles, i, finalment, els va recordar que bé que devoraven amb fruïció el pa nostre de cada dia i la coca dels dies de festa, que no sorgia sinó del blat que ell controlava. Els Kaska treien foc pels queixals. I Udalgard va passar un període de felicitat insuperable al costat de la seva dolça Guimbardessenda. Però la felicitat no solament no és eterna sinó que molt sovint no és ni duradora. La veritat és que el dia que em va dir que em tenia molta amistat però que una cosa era l'amistat i una altra l'amor, va ser com una dutxa d'aigua freda que em va provocar una pneumònia espiritual que si s'ha guarit no ha deixat de deixar seqüeles. Això mateix. Algú em dirà que les pneumònies d'aquesta mena rai. Potser sí. Si Udalgard d'Alareny va morir d'una pneumònia no es tractava pas d'una pneumònia espiritual. El fet és que no se sap exactament de què va morir. Però gairebé podríem posar la mà al foc que el terrible clan dels Kaska hi va intervenir d'una manera o d'una altra. No li havien perdonat que, després de la derrota coent que havien sofert davant les mainades de Woltrad del Tro, Udalgard n'hagués acabat tot el que n'havia acabat gràcies a la dama Guimbardessenda. El fet és que aquesta de sobte es va trobar vídua, sola i desamparada, voltada per la rancúnia del seu clan dels K. Però la soledat i la viduïtat li van durar molt poc, perquè encara duia dol del bon Udalgard que, segons els Annals Generals de Krakaska ja es va veure tot seguit voltada de pretendents -i no de

soledats, com diuen els manuscrits que provenen d'un prototip de l'escriptori del monestir de Noran, degut a un copista que s'ha comprovat que va sofrir uns quants errors de transliteració. En primer lloc, tornem a trobar el bàrbar Woltrad del Tro, que guardava un record tan emotiu i tan plaent de Guimbardessenda, després, curiosament, el cavaller Kan de Kaska, un dels més conspicus del clan de Kaska, el qual acabdillava una facció reduïda però molt significativa, coneguda amb el nom del clan de Kan, car el clan de Kaska no era pas tan monolític com suposen els Annals de Jaufred de les Escripures, sinó que dins del gran clan hi havia tot de petits clans, el més important dels quals era sens dubte el clan de Kan, i, encara, el jove Gisbert d'Alareny, que era nebot del seu difunt marit i, doncs, membre de l'oligarquia del blat, el qual, però, semblava que es desinteressava de les activitats que s'hi relacionaven per dedicar-se al conreu de la lírica més o menys trobadoresca; i, finalment, el baró Adelgard de Grus, un prohoms de la cort del rei Hunding, del país dels Nibelungs, potser enviat pel seu rei per a tractar l'adquisició d'una partida de blat. De moment, la vídua Guimbardessenda no en volia saber res, de tots aquells pretendents, i li semblava que escoltar-los era ofendre la memòria del seu marit. Pensava en la bella Penèlope d'Ítaca, voltada també d'un esbart espès de pretendents, talment com borinots insistents, la història de la qual li havia recitat un rapsode cec que es deia Homard del Flabiol, història que l'havia commoguda fins al punt més alt. Però justament el jove Gisbert, que també coneixia la història, li va recordar que no hi havia paritat entre el seu cas i el de la bella Penèlope d'Ítaca, car a aquesta no li constava que el seu marit, el gran Ulisses, fos mort, i que esperava sempre el seu retorn, cosa que al capdavant es va produir feliçment, mentre que ella, Guimbardessenda, era vídua, vídua de poc, és veritat, però al capdavant vídua, i, per tant, lliure de refer la seva vida amb un altre home. Aleshores Guimbardessenda, que creia que l'esperit del seu marit no era gaire lluny, va tenir la pensada d'evocar-lo, i li va demanar que la guiés en aquella cruïlla de la seva vida, i l'esperit del blader li va aconsellar, d'una manera molt decidida, que no s'hi pensés més i que es tornés a casar. Els Annals de Jaufred no expliquen per quin mitjà Guimbardessenda va reeixir a comunicar-se amb l'esperit del seu difunt marit, ni de quina manera aquest li va comunicar el seu consell: insinuen, només, que hauria pogut ser per via anímica, o onírica, però que no es podia dubtar de la natura del consell que Guimbardessenda va reeixir a obtenir. A Guimbardessenda ja no li calia sinó triar. I es va decidir pel baró Adelgard de Grus, perquè era la manera de fugir d'aquell clima d'hostilitats i d'animadversió que ja li tocava una mica el voraviu. I el matrimoni es va celebrar i

consumar tot seguit i Adelgard de Grus es va endur la seva muller a la cort del rei Hunding, on Guimbardessenda va conèixer una nova vida, lluny de les intrigues i malvolences de Krakaska, on quedava tot el seu passat, incloent-hi l'esperit del seu primer marit, que no havia volgut abandonar els seus bladars. Segons els Annals Generals de Krakaska la lluna de mel d'Adelgard i Guimbardessenda va durar poc, exactament dues llunes. Al principi, al baró, la il·lustració de Guimbardessenda l'havia seduït, però se'n va cansar molt aviat i s'estimava més anar a caçar i participar en teces i fontades, amb senglars i cabirols rostits a l'ast i on el vi del Rin corria a dojo, que no pas assistir a les sessions de poesia que Guimbardessenda celebrava a la gran sala dels finestrals del seu casal, on se solien aplegar, al voltant de la baronessa, tots els joves il·lustrats de la baronia, que tots plegats, es podien comptar amb els dits d'una mà, i que rivalitzaven en l'elogi de la baronessa i dels lais que solia compondre, i en la por que els inspirava l'apoplèctic baró, el qual, encara que no se li va escapar mai la mà, les coses com siguin, els tenia atemorits a tots amb el seu mal geni, la seva mala cara i els seus crits energumènics. Per això, quan el baró va trobar la mort al magne banquet del vi, amb el rei Hunding i els altres barons de la gana, la baronessa no va pas pensar a consultar el seu esperit per a decidir-se a trobar un altre marit. El va trobar aviat, en la persona d'un antic pretendent, el trobador Gisbert d'Alareny, el nebot del seu primer marit, el qual havia cregut convenient expatriar-se de Krakaska perquè ni era ben vist del clan de Kaska, com a membre que era de l'oligarquia del Blat, ni pels membres d'aquest grup, els seus mateixos parents, que se'l miraven com un descostat, que s'estimava més els lais i les trobes que no les activitats bladeres. I va tenir la bona idea d'anar a raure a la baronia de Grus, just en el moment en què el baró era occit per l'espasa venjadora de Sigmund. I és que el destí, quan vol, sap combinar les coses com els àngels, passa que no sempre vol, i a vegades sembla que tingui una peça girada, o que s'hagi llevat amb el peu esquerre, o que tingui les mans balbes, o que tingui el cap en un altre lloc, o que hagi perdut la carta de navegar, o que li fallin els paràmetres i les coordenades, o que confongui la taula rodona amb la taula de multiplicar, o que pensi amb els peus, o que vagi a buscar vi ranci a la font del Cingle, o que tingui ganes de ballar amb la més lletja, o que vagi a tres quarts de quinze, o que vulgui anar a buscar bolets quan és el temps de les cireres, de la ginesta i dels lliris d'amor. I al cap d'un parell de llunes del decés del baró, Gisbert d'Alareny i Guimbardessenda, o si ho volen així, Guimbardessenda i Gisbert d'Alareny, ja era casats i ben casats, amb tots els ets i tots els uts de les tres lleis. Aquest cop sí que es tractava de la comunió perfecta de

cossos i esperits, car el jove Gisbert no restava a la saga de la seva muller en la composició de trobes rimades, potser no sempre perfectes des del punt de vista tècnic i amb un notable excés de llicències poètiques, però molt remarcables conceptualment, especialment en les seves lloances enceses de l'amor pur, de la primacia de l'esperit sobre la matèria i de la fidelitat. És veritat que les veus de bruixa, rogalloses i displicents, aspres i esmolades, desaprovaven la celeritat amb què la baronessa Guimbardessenda havia suplert el baró difunt, i deien, com la vella Catúfola, que senyal que no se l'estimava gaire, o, com la Tuies dels Guiamots, que si més no el respecte exigia un interval condigne, o, com el cor format per la Munda dels Alls, la Coixa dels Esbarzers i la Guinarda del Cau, que vés a saber, vés a saber... Però Guimbardessenda deixava dir, i gaudia de l'amor total amb el seu marit, més jove i més tendre que tots els anteriors. També és veritat que el nou marit havia aconseguit amb paraules dolces i maneres persuasives el que no havia aconseguit el seu predecessor: allunyar, de la vora de la baronessa, la seva petita cort d'amor, de versaires i de trobaires, els assidus recalitrants de la sala dels finestrals del noble casal dels Grus, especialment de la santíssima trinitat formada per Bernat de Bans, Bertran de Poc i Huc d'Ara, tots tres fervents adoradors de Guimbardessenda. Gisbert deia que tenint-lo a ell, trobair de pro, tots els altres eren sobrers, i l'enamoradíssima Guimbardessenda va accedir a prescindir-ne. Però vet aquí que un dia Guimbardessenda va sorprendre el seu marit al llit de la dona del guardabosc, una mulassa d'anques poderoses, peluda com una cabra, galaplana i ullencesca, això sí, però amb un rictus una mica bestial a la cara. El pobre Gisbert, el de l'amor pur, es va quedar escorregut com una llimona. Guimbardessenda no estava per gaire contemplacions. Va dir al seu marit que es vestís i que abans de la posta de sol es trobés ben lluny de la baronia, que no el volia veure mai més, i que si mai gosava tornar, rebria una bona tanda de cent cops de fuet i passaria la resta del seus dies a la garjola més fosca del casal. Va anar així. Mort de por, sense gosar reclamar res, Gisbert va fugir de la baronia i va tornar a les terres de Krakaska, on es perd el seu rastre. Pel que fa a la mulassa, Guimbardessenda es va limitar a fer-ho saber al seu marit, però aquest va fer un sospir de resignació i va declarar que val més compartir que no tenir, i va precisar clarament que en aquest cas el mot negatiu era usat sense valor expletiu, i va silenciar, el murri, que tenia més a amagar que a retreure. Tot seguit, la gentil i dolça Guimbardessenda, exempta de cap mena de control marital, va tornar a cridar al seu costat els seus adoradors espirituals, Bernat de Bans (o de Wantz, com consta a la crònica de la Sal), Bertran de Poc i Huc d'Ara, que no es van fer pregar gens.

Es donava el cas que la dona de Bernat de Bans (o de Wantz), que era una dona bruna de mirada agressiva, i que es deia justament Brunilda, havia fugit amb un predicador molt vehement, que arribava de les terres del migjorn, eixut de cara, amb uns ulls de mirada penetrant i una veu ressonant i ben timbrada, que anava de camí cap a les terres de ponent, i que la muller de Bertran de Poc, que es deia Adalberta, del casal dels Wassenberg, del qual estava tan cofoia i orgullosa, era una dona altiva i eixuta, freda com el marbre (una bellesa marmòria, deia, a vegades, el seu marit, mig irònicament mig per no desmerèixer la qui no deixava de ser la seva muller), amb pretensions i prejudicis aristocratitzants, vel·leïtats místiques i ascètiques, que es gloriejava de tenir contactes amb el més enllà, més enllà, més enllà, de l'agrest carenar no sé qui pot saber, el que hi ha realment o el que no que no hi ha, més enllà més enllà de l'august carenar, i tot plegat la induïa a rebutjar, fora de les atencions purament domèstiques, la presència del seu marit. I pel que fa a Huc d'Ara era fadrí, fadrinatge motivat, donava a entendre ell, pel seu vassallatge declarat envers la dolça Guimbardessenda, encara que la vella Catúfola i la coixa dels Esbarzers xiuxiuejaven que si no havia pres estat era perquè no havia tingut el coratge de fer-ho. Per tot, doncs, la baronessa va instal·lar els seus tres adoradors al seu casal, que era prou espaiós, i els tenia tothora a la seva disposició, tant per a debatre motius lírics i tècniques de versificació com, quan li abellia, triar-ne un per a suplències maritals de caràcter puntual. De què els tres trobadorets havien molt de goig. Algunes vegades, Guimbardessenda, pel que fa a les funcions maritals, anava a poar fora el clos del tercet trobadoresc, com, segons explica l'annalista Jaufred, el mariscal de l'estable o el mateix guardabosc, que tenien un tarannà molt diferent, és veritat, que Bernat de Bans, Bertran de Poc o Huc d'Ara, potser, segons com, una mica massa mel·liflus, i aquest contrast cal convenir que té la seva suggestió i el seu atractiu. Els tres lírics, una mica ofesos d'aquella desviació de la seva mestressa, havien mig insinuat una tímida protesta, però una mirada severa de Guimbardessenda els havia tornat a situar a la realitat i aquella, temptativa de contestació no havia tingut continuïtat ni repetició. I ara, com deia el bon cronista, lleixarem a parlar de la baronessa Guimbardessenda.

Els Nati de la Vall eren el·líptics i emotius, i els Nati de la Serra eren hiperbòlics i riallers. Els Nati de la Costa eren tributaris dels Nati de la Vall i els Nati de la Clusa eren subsidiaris dels Nati de la Serra. Entre els Nati de la Vall i els Nati de la Serra hi havia una enemistat secular, una animadversió ancestral. Entre els Nati de la Costa i els

de la Clusa els sentiments eren contradictoris: simpatitzaven perquè tenien en comú la condició de subordinats i, alhora, o alternativament, s'odiaven a mort per la necessitat d'emular els seus patrons. El Sol sortia per a tothom però la Lluna era voluble i canviant, versàtil i mudadissa, i ara lluia només per als Nati de la Vall i s'amagava als Nati de la Serra, ara feia el bot als Nati de la Costa i s'exhibia, ufana i resplendent, davant l'esguard dels Nati de la Clusa. Els Nati de la Vall havien donat guerrers estrenus i coratjosos que s'havien il·lustrat lluitant contra les asprives tribus de la boira, els pobles bel·licosos de les antigues bosquíries i els clans cantelluts dels aiguamolls i de les maresmes enllotades, observadors astuts i sagaços de la volta del cel, de les estrelles i de les constel·lacions, que havien predit els canvis de temps i l'aparició extemporània d'estrelles amb cua, signe misteriós i interpretatiu de fets no homologats i d'esdeveniments imprevistos i sorprenents, i de compiladors pacients i incansables de les generacions passades i les genealogies pretèrites, de les llegendes, contalles, dites, aforismes i apòlegs dels seus predecessors, i dels Nati de la Serra havien sortit viatgers i rodamons incansables, que havien solcat tots els camins de la terra, del pla i de la muntanya, i àdhuc de la mar (immensa, inabastable, imprevisible) i del desert, comerciants diligents i actius, capaços de treure beneficis substanciosos mercadejant amb sal, coure, ferro, fusta, oli, vi, aiguardent, formatge ritual, unguents, carn, peix, verdura, fruita confitada, llana, teles, pells, banya, os, plomes, herbes remeieres, resina, vosc, colors vegetals i animals i articles manufacturats, com atuells de cuina i del parament de la casa, armes, eines i peces delicades i bellament treballades i cisellades amb vista a l'ornament femení, i, encara canonistes i juriconsults, que algunes vegades s'havien distingit per la seva subtileza i la seva visió de la jugada i unes altres per la seva opacitat i la seva complicitat feixuga, plúmbia i esgotadora. Però tant els Nati de la Vall com els Nati de la Serra patien deficiències demogràfiques congènites i proverbials, tradicionals i constants. Així, entre els Nati de la Vall només naixia una nena per cada dos o tres nens, i entre els Nati de la Serra era a l'inrevés, naixien moltes més nenes que nens. I aleshores els Nati de la Vall havien de recórrer a la demografia més regular dels Nati de la Costa i els Nati de la Serra sortien en tenien dels Nati de la Clusa. És a dir, que tots els nois dels Nati de la Vall que, quan era l'hora de prendre estat, no tenien cap dona amb qui casar-se, havien d'anar a buscar-ne una entre els Nati de la Costa, cosa que segurament, i parlant en termes generals, perquè aquestes coses són molt personals i molt íntimes, i només es pot generalitzar fins a un cert punt, potser no els desplaïa del tot, perquè les dones dels Nati de la Costa eren famoses per la seva bellesa. Una certa

mena de bellesa, és veritat. Eren dones de cabells negres i ulls grossos, galtaplènes, ufanes, de bust generós i ancaovalades, però es veu que eren una mica més peludes del que solen prescriure els cànons més ortodoxos i primmirats, i deien que al costat de la notable vivacitat dels sentits solien comportar-se, en certs aspectes, amb una irracionalitat a vegades una mica desconcertant. No es pot tenir tot, hi convenen els moralistes i els pensadors de les tendències més oposades, des dels vells mestres de la Doctrina Casolana, no sempre tan hermètics com se sol dir, fins als doctors, tan rígids i severes, del santuari de Desvalls, passant pels predicadors de l'Escola del Setè Dia, amb fama de clònics, car solen anar sempre de dos en dos, pulcres i ben tinguts, que semblen talment calcats l'un de l'altre. I les pobres donzelles dels Nati de la Serra, una de cada dues, o dues de cada tres, no es pot precisar del tot, i hi ha qui diu que anava per períodes de set anys, si no volien restar fadrines tota la vida, i probablement no n'hi havia cap que volgués, havia d'anar a buscar un marit entre els Nati de la Clusa, talment com qui va a la fira o al mercat. Els homes dels Nati de la Clusa eren més aviat alts i escardalencs, i les dones dels Nati de la Serra eren, curiosament, o més aviat tirant a primes o més aviat tirant a plenes, normalment, tant en un cas com en l'altre, sense excés, però no es pot pas silenciar que hi havia un cert nombre de casos, tant entre les unes com entre les altres, en què sí que potser no seria del tot desencertat de referir-se a un cert excés. Els nois escardalencs dels Nati de la Clusa eren més apreciats per les dones grasses que no per les magres, que potser pensaven que ja ho eren elles, de primes, però no tenien cap més solució, o cap més alternativa, tal com sol dir en Bau dels Agudells, que amb prou feines sap de lletra, però que a còpia d'anar escoltant l'un i l'altre, ha anat, progressivament, enriquint el seu vocabulari amb un bon rastell d'unitats lèxiques, que, les coses com siguin, no sempre empra amb propietat, però que, en general, gairebé li permeten de passar per una persona il·lustrada, cosa de què està especialment cofoia la seva muller, la dolça i castissa Getrudis, que és un autèntic pom de flors. Ara: per què l'excedent de mascles dels Nati de la Vall no es resolia amb l'aparellament amb les femelles excedents dels Nati de la Serra? A causa de l'enemistat ancestral entre les dues tribus. Ja veieu si és senzill. A vegades hi ha coses que ens semblen il·lògiques, absurdes, inexplicables, i tanmateix, a qui no li agradi la carn que s'atipi de peix, quan el dia creix (però no et multipliquis) el fred neix, no menyspreem res de res perquè tot fa feix, no em posava pas banyes amb el patge sinó amb el príncep mateix, tenen una explicació lògica, plausible, admissible i satisfactòria, que poden entendre perfectament les capissoles més reduïdes i més tancades i hermètiques, tant per

causes naturals i, molt probablement, qui sap si genètiques, com per influències adquirides, tal vegada d'inspiració cabàlica o cabalística, car n'hi ha que diuen que el gran cabalista Baab abba Abab té el braç molt llarg, més llarg que un dia sense pa, sense coca i sense vi, sense l'amor de la dama, que no pensa pas en mi, i que el seu influx, incisiu, hermafrodita, penetrant, ambivalent, sinuós, extragalàctic, diabòlic, bordissenc, ha ultrapassat els sorrals immensos del desert, i les carenes de les muntanyes més altes i ha arribat, fresc com una rosa i poderós com un tramuntanal, fins als països de les bromes de cada dia. Sí que es té notícia, vaga i imprecisa, que un Nati de la Vall va desistir de les Nati de la Costa i va optar per una Nati de la Serra que no havia volgut saber res amb els Nati de la Clusa. Se'n parlava com d'un cas anecdòtic i singular, esporàdic i aberrant. Sembla que la parella, rebutjada pels uns i pels altres, es va haver d'expatriar, i van haver d'anar a parar cap a les terres del migjorn, on haurien posat una botiga d'olis i sabons, o de llegums cuits, segons unes altres versions, i haurien viscut la mar de contents i feliços, i fins i tot s'explica que van tenir un fill que, com tants i tants fills de botiguers i de menestrals, havent demostrat una aptitud notable per les lletres, va anar a l'Estudi General i va arribar a ser un gran doctor en filosofia que es va il·lustrar amb l'elaboració d'un tractat sobre les relacions entre el coneixement intel·lectiu i el coneixement perceptiu, que es va fer famós per la seva inintel·ligibilitat i que va donar un merescut prestigi al seu autor. Però aquest aparellament extracanònic i heterodox no va tenir continuació, malgrat un cert corrent d'opinió, cada cop més insistent, que advocava pel reconeixement, lliure i gratuït, dels casaments entre parelles mixtes. Per tot plegat, quan es va saber que el sots-príncep Arnau Nati de la Serra havia decidit casar-se amb la princesa Guilanda Nati de la Vall, el fet va produir una commoció general, tant més que ell era precisament dels Nati de la Serra, on hi havia excedent de dones i, doncs, hauria pogut triar i remenar (per dir-ho d'alguna manera, com diu sempre la senyoreta Llimona), sense haver de sortir del clos de la pròpia tribu, i d'ella es podia dir una cosa anàloga i semblant, car eren els homes els qui abundaven -més que un foc no en cremaria- entre els Nati de la Vall. Però les coses van com van. Es van agradar, es van enamorar com dos cadells, com dos rossinyols, com dues aloses, com dues cadernereres, com la pubilla i el rodamón, com la capitana i l'assistent del capità, com la mestressa i el senyor rector, com l'hostalera i el contrabandista, com la presidenta del sanedri i el noi dels encàrrecs, van dir que l'amor no coneixia fronteres ni barreres, ni administratives, ni ètniques, ni lingüístiques (els Nati de la Vall parlaven amb la a i els Nati de la Serra parlaven amb la e), ni socials, ni tribals, ni generacionals,

puntualització, aquesta darrera, molt important, car, sembla, o més ben dit, és un fet comprovat, que Guilanda era una mica més gran que el seu Arnau, una mica més, no gaire, potser una mica més del que en aquella saó i en aquells verals se solia considerar convenient i regular, però no pas tant, tampoc, que pogués arribar a atenuar una relació sentimental i amorosa i una plena realització afectiva i personal. I no és cap afirmació gratuïta dir que és un fet comprovat perquè, deixant de banda, o contradient-les, les fantasies de cronistes poc seriosos i irresponsables, ha estat ben establert pels annalistes de més prestigi i els genealogistes més rigorosos i que han treballat amb mètodes més segurs i més afinats. El cas és que, deixant de banda que Guilanda tenia uns quants anys més que el seu enamorat, el qual, deixant així mateix de banda la diferència exacta d'edat, es veu que era efectivament molt jove, i això va contribuir a créixer encara més els comentaris viperins i les enraonies malignes, tendencioses i punxents. Les llengües esmolades com les eines de tall eixides de les fargues dels nibelungs no paraven, no paraven, les eines ben esmolades no paraven de tallar. Van arribar a fer córrer que Guilanda s'havia transfigurat en una verge de les neus o en una ondina de la mar, de la mar o dels estanys, o d'un riu de molt cabal, i que somreia enigmàticament del darrere estant d'una reixa retrospectiva i protocanònica, i que l'infeliç Arnau havia declarat solemnement, davant de set notaris sintagmàtics, que, decebut, s'esvaïa, o s'esvairia, en la boira del matí, que deixa molls de rosada els prats de vora el camí, i que si el volien trobar l'haurien de buscar amb un llum de ganxo amb el ble desangelat. També deien que un fantasma amb llençols apedaçats, que sortia cada nit i ballava pels terrats, feia por a les criatures i també als enamorats que es besaven tendrament pels racons poc freqüentats, no podia ser sinó l'ectoplasma de l'Arnau. En certes expansions, sorolloses i cridaneres, solars i extravertides, propiciades sens dubte per la plenitud del solstici d'estiu, es va arribar a afirmar que Guilanda era una bruixa, una bruixa de primera, amb poders especials, concedits pel pap de Rom, a través d'un cardenal, cosí germà d'un nebot d'un cunyat del seu germà, amb els quals poders hauria enartat el pobre Arnau. I en les confidències íntimes i secretes, prudents i mesurades, a què convida especialment el solstici d'hivern, quan els dies són tan breus i les nits són tan llargues, i sembla que el món s'aturi, i la pau i el silenci reivindiquen, un any més, els seus privilegis, i diuen - encara que potser no és veritat- que fins i tot els més sorruts i els isards extrems són capaços de somriure, es donava a entendre que la temperatura amorosa i la sàvia experiència adquirida per la dolça Guilanda entre els llençols havien seduït el tendre Arnau i li havien girat el cervell i llevat la voluntat. En realitat, tant és una cosa com una

altra, o tot es u, com diuen els glossadors muntanyencs amants dels monosíl·labs. L'amor és així i els filtres d'amor sempre han actuat i han demostrat el seu valor com a causes eficients, en conjunció condigna amb uns braços de serp, uns llavis de magrana i uns pits de seda. Com deien els savis de llevant, de llevant i de migjorn, o de migjorn per la banda de llevant, que després, a poc a poc, han anat cap a ponent, no hi ha res de nou sota el sol -però probablement no coneixien la boira, o, si la coneixien, la coneixien d'una manera imperfecta i, possiblement, solament de referències. És a dir, que aquestes coses sempre s'han vist així. Però els Nati de la Vall i els Nati de la Serra, presoners, els uns i els altres, dels seus prejudicis atàvics, de les seves rancúnies seculares, de la seva acritud genètica, de les seves quimeres ancestrals, de la seva animadversió pairal i dels odis de l'avior, no volien admetre aquestes raons, que deien que no eren raons necessàries o suficients, i, cellajunts i malmirrosos, inflexibles i troglodites, per primer cop d'acord al cap de moltes centúries de discrepància permanent, van coincidir a rebutjar, decididament i categòrica, l'aparellament idíl·lic i entranyable del tendre Arnau i la dolça Guilanda. No hi ha més cera que la que crema, passa que ara, aquest esbart de llanuts i d'indoctes orelluts (i, probablement, dentuts, nassuts i galtuts), que confonen la mare dels ous amb la gallina politana, el salt de la Reina Mora amb les banyes del Rei Moro, la hipoteca amb la cria de cavalls, l'as de bastos amb la carta de navegar, la son amb el son, els raves amb les pastanagues, la síndria amb el meló, la transcendència empírica i significativa amb la semàntica conceptual i teòrica, la finestra amb el coll carener, la sentinella amb la setrillera, el torb amb el tro, els records nostàlgics i melangiosos amb les ganes de trempar i riure, les mares del vi amb la mare que el va parir, l'astrolabi amb l'astràgal, el llard de la caldera amb la llar de cal Riera, la lluna amb la pruna i el sol amb el pinyol, la ignorància amb la indiferència, la constància amb la tossuderia, la xerrameca amb el flabiol de pastor, la cançó de l'enfadós amb la cançó de l'aigua de la fontanella fresquívola, el glavi de ferro amb les mans de vellut i de seda, el dret de lluïisme amb el dret de cuixa, l'aiguardent de cireres amb l'oli de fetge de bacallà, la guerra de l'oli amb la gerra del vi, el llit amb el marit, les circumstàncies favorables amb el blat madur, el mutisme amb el silenci, els mots obscens i impropis amb els codonys i les llimones, els escurçons amb els escorpins, les martes amb les guilles i les fagines amb els gats mesquers, la mala lletra amb la mala llet, el vinagre amb el vi negre i el be negre amb el bon ogre, l'as de copes amb l'ase dels cops, la lluna en un cove amb la llum de la cova i la tarda de cristall, transparent i diàfana, amb la seva mirada, suau i serena, benigna i dolcíssima, en tot troben un as o

un sis, un cigró subsaharià o una lletilla corcada, un gra o un furóncol, una arruga o un sascó, un repeló o un voltadits, i sempre estan disposats a l'objecció i a la controvèrsia, a la reserva mental i a la contradicció declarada. La princesa Guilanda, el·líptica com una bona Nati de la Vall, va dir que si els barons es creien que eren a Verona que s'erraven de mig a mig, al·lusió que els barons no van saber captar malgrat la seva pràctica habitual de l'el·lipsi. I una nit de lluna plena, fosca, negra i tenebrosa, com una gola de llop, perquè diu que estava núvol, els dos amants van fugir cap a uns tocoms més amables, on la gent no pretengués tocar-los el voraviu. Sempre n'hi ha que subtilitzen i fan diferències, i sostenen i proclamen com un punt de doctrina intangible, que no és el mateix evadir-se que cercar refugi, que qui s'evadeix pretén solament evitar un entorn híspid i advers, poblat per mirades inquisitives, llengües viscoses, llavis sutzosos i dimonis sectaris i titulars, i que qui cerca refugi és que es troba sol i sull, nu i desemparat, però sense voler contradir ningú, perquè el tema, vull dir aquest tema, car em sembla que aquest nom substantiu exigeix una llei o altra de determinatiu, encara que sigui solament un modest demostratiu, ens faria entrar en discussions estèrils, àrides i interminables, no sembla pas gens desenraonat afirmar que hi ha casos en què qui s'evadeix cuita tot seguit a cercar un refugi digne, condigne i convenient. Aquest devia ser el cas de la princesa Guilanda i el sots-príncep Arnau, que van fugir seguint la ruta del sol: tot ve de llevant i cap a ponent emprèn el camí. Tot ens ve de llevant el bo i el dolent, tot ens ve de llevant: llevat i ferment, llavors i claror, neguits i delits, tot ve de llevant. Un dia, potser, tot canviarà, i ens arribaran, del mateix Ponent, el vent i la gent. I van anar a cercar refugi a les terres del baró Gotbard dels Nabius, que formava part de la cort del rei Hunding, i que s'havia distingit per la seva facilitat de paraula, amant, a més de la bona taula i del bon llit (solia dir que a la taula i al llit al primer crit, però a condició que la taula fos ben parada, amb bona vianda principesca i vins de marquès, i que el llit fos ample i tou i hi trobés una femella opulenta com una àmfora, mestressa en l'art d'administrar carícies suaus i eficients) dels discursos i les disquisicions, convençut del seu poder de convicció i de l'eficàcia de les seves paraules, i que fins i tot, curiosament, es presentava com a professor d'oratòria. El baró dels Nabius va acollir generosament la parella fugitiva dels Nati de la Vall i els Nati de la Serra, als quals va dedicar un parlament de benvinguda, en què va glossar les virtuts eternes de les lleis de l'hospitalitat i de la germanor que no ha de veure en la diferència cap motiu de rebuig. I, naturalment, no va deixar de fer una referència, molt cortesa i cortesana, a la gentilesa i a la bellesa de la dama. En aquella saó, el baró dels Nabius compartia el jaç, amb

matalassos de llana fina i llençols de lli i de cotó, amb una dona molt celebrada per la seva ufanor i la seva esplèndida plenitud, que es deia Siderúrgia, i que era la filla d'un príncep o cònsol més o menys bizantí, o vagament bizantí, o d'origen bizantí, del qual no ha perdurat el nom, però de qui se sap que havia hagut de fugir del seu país a fi d'evitar una persecució judicial perquè era acusat, a tort o a dreta llei, d'un frau fiscal de molta consideració, i la muller d'un personatge més aviat imprecís i poc definit, conegut per l'Innominat, per a la identificació del qual s'han estavellat tots els esforços estrenus d'un grup d'estudiosos format per alguns dels membres més conspicus de la Societat d'Onomàstica, que no els hi han planyut. Segons algunes fonts d'informació que, si bé no són d'una fiabilitat absoluta tampoc no es poden deixar de prendre en consideració, l'Innominat seria la reencarnació d'un brau caçador que es deia Cap de Ferro, o Capdeferro, amb la grafia aglutinada, que és la més usual, que havia trobat la mort lluitant amb un terrible ós de la muntanya, el qual, segons les mateixes fonts, també hauria deixat la pell en el combat. Aquest ós tenia una anomenada realment singular, excepcional de debò, i era conegut amb el nom de l'ós Bertran o l'ós Bernat, i també amb el de Bertran de l'Os, i era el terror de tota l'alta conca del Barjadell, especialment de la conca dreta (la conca dreta, naturalment, en el sentit de la direcció de les aigües), molt més esquerpa i encinglerada que la conca esquerra, i també de tota la capçalera, que formava com una mena de ventall, amb cinc rierols o torrents de muntanya, el Bernadell, el Martinell, el Geraldell, el Garonell i el Galdirell, dits els cinc torrents recurrents, que conflüen tots en un mateix punt, a l'indret del vellíssim santuari de la Nora i la Neura, les dues deesses protollegendàries, i, havent ajuntat llurs cabals, s'originava el Barjadell, que ja era un senyor riu, sobretot a causa de les violacions que li atribuïen, les quals havien originat molts planys i gemecs, potser no sempre sincers del tot, si més no segons el dir de les persones que es consideren ben informades, encara que aquestes, no totes, són les que sempre solen amansir la seva informació amb fruita de collita pròpia. I volent posar fi a tanta lamentació, i potser qui sap si excedint-se, un bon dia, Capdeferro (com s'ha dit, grafia aglutinada de Cap de Ferro), un gran caçador de cérvols i de senglars, home d'un coratge notabilíssim, va dir que qui caça un cérvol o un isard també caça un ós. Algú afirmava que aquest Capdeferro era tan ós com l'ós Bertran o Bertran de l'Os, i el cas és que després d'una lluita terrible i aferrissada tots dos hi van deixar la pell. I en un moment determinat es comença a parlar de l'Innominat, personatge indefinit, a vegades proteic i multiforme, a vegades spectral i fantasmagòric, de qui es diu, insistentment, que és la reencarnació del caçador

Capdeferro, i també, encara segons unes altres fonts, i encara molt més sorprenentment, però no es pot pas silenciar, de l'Os Bertran o Betran de l'Os. És en tot cas inqüestionable que aquest Innominat es va casar amb la polposa princesa Siderúrgia, en la qual, un bard que es deia Bertran de Bar es va inspirar per a l'heroïna del seu poema èpic Els set barons de la reina, encara que està ben establert que tots, o gairebé tots, els episodis del seu poema són ficticis. Alguna circumstància poc coneguda, encara que hi ha qui assegura que es tracta d'un gran congrés general de metempsicosi, que es va allargar set o vuit mesos, potser nou i tot, però no és gens creïble que arribés a l'any, va retenir l'Innominat lluny de casa seva, separat de la seva muller Siderúrgia, i hauria estat durant aquest període de temps que el baró dels Nabius, amb els seus sil·logismes i les seves raons, els seus raonaments lògics i consecutius, va reeixir a convèncer la princesa Siderúrgia que no li esqueia la solitud a què la condemnava l'absència del seu marit, innominat o no, això sí que tant se val, no en farem gaire cabal, i que perdut entre les divagacions boiroses i fantasmagòriques dels transmigracionistes, dividits, sembla, en diverses escoles, ferotgement oposades les unes a les altres, especialment la dels casualistes i la dels causalistes, ja que els primers defensaven que no és sinó l'atzar que presideix i determina totes les reencarnacions, sense que hi intervingui cap element determinant, i els segons sostenien aferrissadament que cada reencarnació ve determinada i fixada per un seguit de causes i de circumstàncies, encara mal conegudes, això és indiscutible, però no per això menys inflexibles i rigoroses, i que el temps passa com un cavall desbocat, inaturable, com l'aigua, i que havia de treure tot el suc i tot el bruc, i tot el fruit i l'usdefruit, tot el profit i tot el rèdit, tot el goig i tot el gaudi, de la seva esplèndida, ufana i gloriosa juvenesa. El cas és que el baró dels Nabius, potser no sempre, però habitualment, tenia un discurs persuasiu i, d'altra banda, el que deia era prou enraonat, i, doncs, la bella Siderúrgia se'l va escoltar amb atenció i interès, i es va deixar convèncer per la seva argumentació i va actuar en conseqüència, de què el baró va haver molt de goig. Molt probablement, havent acabat el suposat congrés de metempsicosi, l'Innominat no va tornar directament a casa, sinó que va aprofitar l'ocasió per a la coneixença profitosa d'altres indrets, altres llocs comuns o singulars, altres punts de vista i altres circumstàncies, i tant va demorar la seva tornada que ni la bella Siderúrgia ni el baró ja no hi pensaven. Però la tornada, al capdavant, es va produir. Va coincidir, poc més poc menys, amb l'arribada del sots-príncep Arnau i la princesa Guilanda, que van ser tan ben acollits pel baró dels Nabius. I com que sembla que l'Innominat, assumint l'esperit ferreny qui sap si de l'estrenu caçador Capdeferro, qui sap

si de l'ós Bertran o Bertran de l'Os (de fet, hauria de ser Bernat de l'Os, però més generalment diuen Bertran de l'Os per raons de caràcter fonètic), feia més aviat mala cara davant la per a ell hipotètica relació entre la seva muller Siderúrgia i el baró, que poc o molt devia conèixer, i seria aventurat suposar si era més aviat poc o més aviat molt, i fins i tot conèixer del cert en una mínima part, també summament arriscat de quantificar, va iniciar un cert distanciament respecte a Siderúrgia, que va pensar que podia arribar a substituir plenament per la princesa Guilanda, substitució que va afavorir la intervenció del baró Agbert de Res, que tenia fama de palpa-les-totes i a qui es veu que feia goig d'afegir el prestigiós nom de Siderúrgia a una nòmina que, en realitat, devia ser prou més modesta del que ell, amb mitges paraules i confessions aparents, fetes com aquell qui, en un moment determinat, fa una confidència sense voler, volia donar a entendre. L'Innominat, atent a vigilar els possibles contactes entre la seva muller i el baró dels Nabius, i potser, al capdavant, una mica curt de vista, no prestaria atenció als nous lligams de la bella Siderúrgia i el baró de Res. Ja ben decidit a procurar que la princesa Guilanda ocupés el lloc que deixava vacant la molsuda Siderúrgia, el baró dels Nabius topava amb la presència del jove Arnau de Nati de la Serra, i amb la idea d'eliminar el que, ben mirat, de fet, al capdavant, no deixava de ser un obstacle, va tenir la idea genial de convèncer-lo perquè anés a la recerca de la copa del Sant Graal o de la Sang Reial. Li va resultar més fàcil del que ell mateix es pensava. Ben mirat, Arnau i Guilanda havien fugit de la terra dels Nati amb una sabata i una espadenya, si es vol, amb una bota i un borseguí, la seva posició era decididament precària, no tenia ni benefici (d'ofici ja no cal ni parlar-ne) ni res propici, ni perspectives de tenir res que s'hi assemblés. El baró dels Nabius li va explicar que si fins ara tots els cavallers que havien anat al quest de la Sang Reial no havien reeixit en la seva empresa era perquè anaven mal informats, perquè si un vol triomfar en aquest món l'atot essencial, la basa bàsica (i dels Nabius va puntualitzar que no es tractava de cap pleonasme) era la informació: els guanyadors, els triomfadors (els victoriosos, els grans encimbellats, al cim de la glòria i del poder, de la riquesa i dels honors, ho deuen tot a la informació, especialment a la informació classificada, hi va afegir fent l'ullet, i ell sabia, per una confidència que havia rebut, de la qual la discreció li privava de revelar la font, l'indret, i el camí que hi menava, on es guardava la copa del Sant Graal, la possessió de la qual feia d'un cavaller no un primer entre els iguals sinó un primer entre els primers, i qui si no s'havia decidit a anar-hi a buscar-la ell mateix era perquè no podia abandonar el regiment de la baronia i el servei del rei, el qual, d'altra banda, era molt sever, gelós i

exclusivista. Però res no privava, segons dels Nabius, que el jove Arnau intentés la gran aventura. Li va explicar que la preada copa, probablement d'or, es trobava guardada al vell santuari de Vallhonestà, situat en un racó perdut de les muntanyes del migjorn, més enllà del gran riu, i de la plana dels Glots. A l'altra banda de la muntanya dels Grisos, calia agafar el camí de la Ribera dels Hipocamps, seguir-la aigües amunt i, un cop superat el Congost dels Ecos, havia de passar el pont de Matafogassa, el grau de la Rovirosa dels Grius, la roca de les Onze Hores, el salt de la Núvia Venuda, el gorg de les Set Paitides, el pla dels Capsigranys Neuròtics, el cingle dels Senglars Hipnòtics, la balma dels Mussols Insolidaris, el castell de les Cinc Forques de l'Infern, el molí de la Molinera Mamelluda i Desimbolta, el pedró dels Tres Hereus Cornuts, l'ermot dels Emigrants de la Gana, el pas dels Ofegats Mancomunats, el coll de l'Oreneta Singular, el pi dels Tres Termes de la Joia que passa, el turó dels Set Barbutos Malcarats i Hepatítics, la creu del Mercer Hipocondríac, l'avenc dels Ratpenats Garneus, el gual de la Mostela Saberuda, el portell de les Escripures Falses, la torre de les Espases del Rei de Copes, el forat de les Guilles Presumides, el mall dels Esparvers Tendenciosos, l'afrau de les Tres Bruixes Malvades i el Rabadà Embruixat, el ras del Cal·lígraf Fidedigne, el torrent de la Bugada Perpètua, el Clot dels Nigromants Prostàtics, la fageda dels Tres Druides Hilaris, el bosc dels Ermitans Intermitents, el puig dels Quatre Batlles Obsolets, el serrat dels Set Marxants de Vetes i Fils, l'estret del Bandoler Escrupolós, la tuta dels Belitres Adúlter, la borda del Solitari Coix, la mina dels Amagats Cridaners, el sot de les Bardisses Iridiscent, el roure del Penjat Sense Causa, la costa del Migdia Serè, el trauc de les Lloses Incandescent, l'estany dels Isards Altívols i Angelicals, la fou de la Por Sense Ulls i Sense Veu, la taula dels Lladres Desinteressats, el pou dels Moros Apoplèctics i Asmàtics, la punta, del Llamp Extragalàctic, el toll dels Tres Germans Digodins de la Sala Pimpoladins, l'obaga dels Esbarzers no Classificats, la mola dels Mals Esperits de les Ombres de l'Avior i el tossal de la Marta Seductora i Galta-rosada. I des del cim del tossal ja es veia Vallhonestà, una vall plàcida i riallera, amb pollancre que puntuaven el curs del rierol, camps de conreu i cases de pagès, totes assenyalades amb un torterol de fum blavós, i al fons de tot, el santuari on guardaven la famosa copa de la Sang Reial. El baró dels Nabius li va assegurar, també, que no havia pas de patir per la seva dolça Guilanda, que ell en tindria cura sol·lícita i atenta, talment, si no com un germà, com un cosí servidor i afectuós, mentre esperarien, tots dos, la seva tornada victoriosa i triomfant. I el bon Arnau es va deixar convèncer per les raons de dels Nabius, i un bon dia, després,

naturalment, d'una nit d'amor amb la seva dolça Guilanda, va emprendre el camí de migjorn, cap a l'altra banda del gran riu, decidit a assolir la consecució de la preada copa del Sang Graal, i poder oferir així a la seva estimada una posició més regalada que cap princesa del món. Per la seva banda, Guilanda, que, amb més penetració i més sagacitat, més visió de la jugada que no el seu marit, no havia deixat d'endevinar les secretes intensions de dels Nabius, i veient Arnau tan encegat i entusiasmat, i cedint, segurament, a aquesta atracció misteriosa de les forces obscures del mal, no va oposar-se a la partença del seu marit, amb gran goig de baró, el qual, més segur i eficaç que mai en l'exercici de les seves dots de persuasió, no va haver de maldar gaires dies perquè Guilanda ocupés el lloc deixat vacant per la recuperació de Siderúrgia per l'Innominat, o, si es vol, dit altrament, perquè es pot explicar de dues maneres diferents que volen dir el mateix, perquè ell, el baró, ocupés el lloc deixat vacant per la partença del jove Arnau. Potser sí que el curs de la nostra existència ja és escrit d'antuvi, amb lletra clara i perspícua, en el gran llibre del Temps, i que és inútil pretendre modificar, alterar, variar, corregir o esmenar aquesta ruta fixada anticipadament. Potser sí, que hi ha sols un camí, el que marca el destí, que és forçós de seguir. Sempre hi ha qui no hi veu prou clar, i ara en un pla o nivell purament teòric i especulatiu, ara en el terreny pràctic i empíric, es nega a acceptar aquest caràcter fixat ineluctablement de les coses que han de venir, encara que davant els fets acomplerts, sovint contra les lleis de la lògica, les normes de la raó i els preceptes de la versemblança, es pot dir que tots acaben admetent la força del destí i n'hi ha que hi posen música i tot. Però els qui comentaven, o han comentat, el cas específic de Guilanda i el baró dels Nabius, no ho han fet com un cas més sinó com un de marcat, amb senyals inconfusibles, de lectura que no admet dubtes ni interpretacions vacil·lants, fins i tot, al dir de la majoria, amb connotacions clares i inequívokes, i asseveren que la solució estava cantada des del principi, que ja es veia venir i que per endevinar el resultat no calia ser ni profeta, ni endevinaire, ni pronosticaire, ni àugur, ni arúspex, ni nigromant, ni astròleg diplomata, amb el permís d'exercici del gremi, del sindicat o bé del corresponent col·legi professional. I ben aviat, el baró dels Nabius anava a tot arreu amb la seva Guilanda, la qual, d'una manera natural i espontània, determinada per una lògica evident, va començar a ser tractada de baronessa per tothom. I quan al cap d'uns quants mesos, no se sap com, o potser algú si que ho sabia, perquè sempre hi ha jugades de trasantó, i maniobres subterrànies, i cops amagats, va arribar la notícia que el pobre Arnau de Nati de la Serra havia trobar la mort a mans d'uns lladres de camí ral, quan ja era molt a prop de Vallhonestà, el baró i Guilanda van

decidir de legitimar la seva unió amb tots els requisits canònics i ortodoxos que marcaven les tres lleis aleshores vigents. Sí que es deia que l'anima del pobre Arnau havia tornat a les terres de la baronia i que rondava, no pas cada nit, ni de bon tros, sinó en unes nits determinades, que els membres de l'Institut d'Estudis Etnogràfics, van intentar endebades de fixar, pels camins dels boscos i els prats del castell, però no semblava pas que aquest fet causés gaires inquietuds a ningú. I ara cal tornar als designis del destí, o de la providència, que a vegades sembla complaure's en uns de tan inescrutables com impensats i singulars, tan inflexibles com sorprenents i inesperats, i que, en aquest cas, va combinar amb una traça insuperable, amb una saviesa exemplar, dos episodis que marquen el desenllaç d'aquesta història. Vet aquí que un bon dia que el baró dels Nabius assistia, com a cloenda d'una cacera, a un gran banquet del vi ofert pel rei Hunding als seus nou barons, dits de la Brama o de la Gana, un dels quals era el baró dels Nabius, a l'hora de les postres es va presentar una mena de diable arcangèlic, un ver príncep del terror, armat amb una espasa terrible que devia ser, amb tota probabilitat, una espasa de virtut, i, posseït per una fúria apoplèctica i heterodoxa, va començar a repartir cops d'espasa i va causar la mort, sense contemplacions, dels deu comensals, el bon rei Hunding, i els Nou Barons de la Gana, que aquell dia la van perdre per sempre. Sembla que el pobre baró dels Nabius va intentar, encara, resoldre aquell contenciós, tot i que no sabia quin era, per les vies del diàleg, del consens, però malgrat les virtuts, tan provades, de la seva dialèctica, aquell dia no se'n va sortir, i va deixar que la baronessa Guilanda es pogués vestir de dol legítima. La baronessa el va plorar sincerament, perquè cal convenir que el baró, malgrat la seva murrieria, es feia estimar, però quan les ploralles se li van estroncar i es preguntava quin determini havia de prendre i quina orientació havia de donar a la seva vida, vet aquí que se li va presentar, no l'ànima en pena del comte Arnau sinó ell mateix, viu i ben viu. Arribava – pobret-, desfet, capolat, desmanegat, nafrat, esgrogueït, apallissat, desnereït, magolat, malmès, macat, masegat, feble, dèbil, malaltís, demacrat, empiocat, sofrent i malaurat. El quest del Sant Graal, o de la Sang Reial, això sí que tant se val, s'havia resolt en una sèrie orgànica i ben travada d'adversitats, de calamitats, de desgràcies, d'infortunis, de desventures, de caigudes i de relliscades, de trompades i patacs, de mals punts, que no tenien fi ni compte. I sort, encara, que ho podia explicar -qui ho pot explicar no s'ha de lamentar-, tot i que la veritat és que no tenia pas gens de ganes de fer-ho, i per això no podem sinó, i ens sap molt de greu, referir-nos-hi generalment. No cal dir que la baronessa el va acollir amorosament, amb l'alegria més sentida i més sincera que es

pugui imaginar. És molt difícil de dir com hauria reaccionat, en la mateixa circumstància, deu dies abans. Però no calia pensar-hi. El destí és el destí, i a vegades (no sempre) combina bé les coses. El destí ho resolia tot. La baronessa, vídua, va cuitar, passats els quinze dies de dol oficialment reglamentaris, a recasar-se amb el seu primer i estimat marit, en qui no havia deixat gairebé mai de pensar, i van formar un matrimoni feliç i exemplar, modèlic i paradigmàtic, que era l'emblema vivent del final feliç que corona tot un seguit de peripècies adverses i d'infortunis que posen a prova la virtut i el tremp de les persones. I van tenir molts fills.

El baró Agbert de Res era casat amb Ubaldessa, una dona considerada com la inspiradora dels cercles iniciàtics i esotèrics de la cort del rei Hunding. Van tenir un fill que es deia Gil o Gilbert. Però en un moment determinat el baró va esdevenir l'amant d'una dona que es deia Siderúrgia, casada amb un personatge de poc relleu de qui no se sap el nom. Tampoc no se sap ben bé si el marit de Siderúrgia ignorava o bé tolerava els amors de la seva muller i el baró. Algun cronista ha dit clarament que feia els ulls grossos, però segons el savi Dalmau *fer els ulls grossos* era una locució originària d'un vell parlar sorotàptic o homeopàtic que no tindria, en absolut, el valor que té en els parlars hodierns, sinó que significaria més aviat dedicar-se a l'estudi, a la recerca i a la investigació. També s'ha dit sovint que Ubaldessa de Res, coneguda usualment amb el seu nom de casada, malgrat els esgarips consuetudinaris i polivalents del Col·legi Oficial Intergalàctic de Ginecòlogues i Llevadores, era la fundadora d'una societat secreta, de la qual seria la gran mestressa suprema. Aquesta informació sí que s'ha de desmentir rotundament, car no és igual una societat secreta, que té una denominació tan explícita, amb un cercle més o menys tancat, però amb uns membres ben coneguts i, d'altra banda, més aviat poc nombrosos. En el cas del cercle d'Ubaldessa de Res, els membres més conspicus eren, sens dubte, el cavaller Hilari Laperera, que tenia fama de ser una mica afemellat, el professor Ramon Govern, conegut amb la forma llatinitzada del seu nom, Raimundus Gubernus, autor d'un breu tractat de simbòlica lingüística, La llum dels mots foscs, que va conèixer una gran difusió però avui absolutament introbable, car sembla que tots els exemplars existents són guardats en biblioteques secretes on no es poden consultar, el cavaller Hildebrand de Pocapena, que consta que no s'interessava en absolut per l'esoterisme, l'hermetisme, l'ocultisme, la iniciàtica, l'espiritisme (o, si es vol, l'espiritística, car segons el savi Galimac-Kasserling no es pas el mateix, ni de bon tros, distinció, però, negada, amb una mordacitat sarcàstica, inusual

en ell pel savi Dalmau), la cabàlica, el sentit ocult, el coneixement perdut i la visió del més enllà i dels camps de conreu quan revé la primavera i tot reverdeix i torna a la vida, sinó que havia ingressat al cercle perquè estava enamorat de la baronessa Ubaldessa de Res, el capità Guimar de Brog, que era qui en realitat havia sembrat la llavor que havia donat lloc a la formació del cercle, el cavaller Luitmar de Borg, que feien córrer que es refugiava al cercle per fugir del tracte amb la seva muller, una dona poc amena i de caràcter desplaent que es deia Rosamunda del Roser, i el joveníssim Guillem dels Didals, que era l'esclau incondicional, el servent fidel i abnegat de la imperativa i absorbent baronessa Ubaldessa de Res. Es tenen també notícies d'un llenguatge secret, comprensible només per ells, usat pels membres del cercle de la baronessa Ubaldessa, però segons el cronista Jaufred de les Escripures es tractaria només, simplement, d'un alfabet xifrat. De fet, és una qüestió disputada, que ha originat opinions oposades i irreconciliables. La informació més antiga diu que prové de la Crònica de la Sal, encara que només contenen aquesta referència una sola família de manuscrits d'aquesta crònica venerable, però sembla que s'hi diu que els iniciats d'Ubaldessa feien servir un llenguatge o alfabet secret, i els escoliastes no han arribat mai a posar-se d'acord sobre si la disjuntiva -llenguatge o alfabet- indica una equivalència, com quan diem guilla o guineu, o bé indica una alternativa, com quan diem marta o fagina, que no sabríem dir quina és qui té la pell més fina. El cronicó de Wolfram de Mur, no sabem si basant-se en una interpretació del referit passatge d'una família de manuscrits de la Crònica de la Sal o bevent d'altres fonts, assegura que es tracta ben bé d'un llenguatge secret i no d'un simple alfabet xifrat, afirmació contundent que no deixa de sorprendre, car sembla que vulgui respondre a unes possibles objeccions posteriors, gairebé com si endevinés que en el futur hom havia de dubtar de la veracitat de la seva informació, i això ha emmenat algun subfilòleg, com el venerable Sigiborg de Burg, a suposar unes fantàstiques interpolacions en el text de Wolfram de Mur degudes a alguna branca poc coneguda dels suixinites recuperats o potser, fins i tot, dels ulamites rescatats, però sigui d'on sigui que Wolfram de Mur va poar la seva informació és ben clar que no es pot pas dubtar de la genuïtat del text de la seva crònica que ha arribat fins a nosaltres. També en la crònica de Gotfred de Bor es parla d'un llenguatge inventat, però, d'una banda, no s'hi insisteix, i, de l'altra, com és ben sabut, la transmissió textual de la crònica de de Bor ha estat molt accidentada i el text que ha arribat fins a nosaltres és molt allunyat del de la redacció inicial. Guillem d'Arreu, en canvi, parla clarament d'un alfabet codificat, sense insistir-hi, i, com s'ha dit, Jaufred de les Escripures desmenteix categòricament

que els membres del cercle d'Ubaldeſsa, d'altra banda tan reduït, estiguessin en possessió de tot un llenguatge secret i no d'un simple alfabet xifrat, opinió que és la que postula també el savi Dalmau. No consta enlloc que el baró participés mai en les reunions, sessions, debats, col·lotges, tertúlies, converses, exposicions, lectures, comunicacions i altres activitats semblants del cercle de la seva muller. És evident que en tenia coneixement, però deixava fer, sense cap mena d'objecció o d'entrebanc, tant més que era una mica calavera, en el bon sentit de la paraula, i saber la dona entretinguda amb aquelles taleies, com deia ell, ja li era grat car podia dedicar-se més lliurement a empaitar les dones de bon veure que, bé que sense exagerar, no devien ser pas escasses del tot en el seu entorn. Pel que en sabem, sempre es tractava d'aventures puntuals, com diu, curiosament, en Jaufred de les Escriptures, breus i fugaces, que són les que no solen dur complicacions. A qui porti o origini complicacions no li serà amic ningú, vet aquí una sentència tan vella, o gairebé tan vella, com el món, tal com podria certificar la serpota estraſolària i inoportuna, esperpèntica i subreptícia, llefiscosa i sifilítica i, segons el dir d'alguns, extragalàctica i àdhuc afrodisíaca, que un bon dia va tenir la idea malaventurada d'anar a tocar el voraviu i allò que no sona, que no sona tant si sona, tant si sona com no sona la bossa tan plena i bona del marit i de la dona, a aquella parelleta tan gentil i emblemàtica, tan modèlica i paradigmàtica, tan exemplar i, fins aleshores, tan digna d'enveja, que no feien mal a ningú i no es ficaven en res i es passaven tot el sant dia jaient pels prats i escoltant la cançó del rierol i de la dolça fontanella, fontanella, fonfanella, beneïda i perfumada pel record tan gentil d'ella, i admirant les dolcíssimes postes de sol, ataronjades i inacabables, encara que n'hi ha alguns d'aquests que en tot troben un as o un sis, que insinuen una piga o una berruga, un gra de sorra o una llavor de carbassó hipocondríac, que insinuen que al capdavant potser, fatalment, es devien avorrir. El fet és que sense la mai no oportuna presència de la tarota inquisitiva del baró, les sessions iniciàtiques presidides per la baronessa eren amenes, instructives i profícues, suggestives i d'un interès permanent, tot i que no deixaven de manifestar-se tendències divergents i punts de vista oposats. Així, el professor Ramon Gubern, o Raimundus Gubernus, tal com ha passat a la posteritat, era un nominalista de punta, que defensava a peu i cavall que tots els noms tenien dos significats, aquell amb què són normalment usats, i que consten en els diccionaris, vocabularis, lexicons, glossaris, gazofilacis i repertoris, i un altre significat, ocult i secret, només conegut dels iniciats, i, moltes vegades, ni tan sols d'aquests mateixos, però no per això menys real i positiu. No es pot deixar de fer observar que la tendència

nominalista defensada per Raimundus Gubernus s'ha vist algunes vegades desacreditada a causa d'una evident desvirtuació, que consisteix a dir tots els mots en lloc de tots els noms, que és tal com deia Gubernus. En canvi, el capità Guimar de Brog i el cavaller Hilari Lapera, o en realitat, dit amb més exactitud, el capità de Brog, secundat, incondicionalment, gairebé segurament per defugir una neutralitat que es podria interpretar com un signe d'indecisió i de poca personalitat, d'indefinició i d'indeterminació poc atractives, com un escolà d'amén, com un acòlit fidel, pel professor Lapera, sostenia que els mots -aquest sí que deia els mots, no els noms- amb un sentit clar i evident no en tenen cap d'ocult, i que els mots, sempre els mots, amb els quals es pot arribar a tenir un coneixement reservat o no classificat de la doctrina essencial del món no figuren en cap diccionari o repertori usual sinó que formen un gazofilaci transmès oralment, d'una manera exclusiva, pels savis barbablancs, els venerables gazofilacites. Les interpretacions oníriques dividien també els nominalistes i els gazofilacites. Però cal fer observar, en primer lloc, que els uns i els altres coincidien a no parlar mai dels somnis. Segons el professor Gubernus, quan es deia, per exemple, la dona dels meus somnis, s'havia d'interpretar com la dona que desitjo, la dona en qui penso contínuament, encara que de fet jo podria parlar de la Núria en aquest sentit sense que això fos obstacle sinó, al contrari, com una conseqüència que l'altra nit la vaig somiar, o hi vaig somiar, un somni, segurament, al capdavant poc precís, o de mal recordar, però com si m'acariciés les mans i em digués que digués el que digués el digne senyor rector, tant si deia potser sí com si deia potser no, qualsevol dia aniríem a passejar tots dos, sols, pel camí de la muralla a veure una posta de sol. Essencialment, però, segons els nominalistes les vivències oníriques no són sinó el reflex d'allò que es desitja i d'allò que es tem, i, en canvi, els gazofilacites afirmen que en aquestes aparences aparents hi ha, en realitat, més vida que no pas en la vida mateix, i que tot està a saber llegir-les bé, i que qui trobi, un dia, la clau del seu llenguatge específic serà l'amo del món. Ara, si la Núria se n'ha anat a sopar acompanyada i un no sap quan tornarà i resulta que té son, la millor cosa que pot fer és anar a dormir, prescindint del somni teòric i hipotètic, aberrant o sentimental, que pugui arribar a tenir. És evident que cadascú se sent dels seus mals, però del més desventurat sempre n'hi ha un altre que diu que qui pogués plorar amb els seus ulls. Pel que en sabem, la bellíssima baronessa Ubaldessa no prenia partit ni a favor del nominalisme de Raimundus Gubernus ni en pro de les idees gazofilacistes del capità de Brog, i s'estimava més assumir (sembla que la moda de l'ús d'aquest verb tan carismàtic i recurrent ja arrenca d'aquella època tan

llunyana, en què la baronessa el va començar a popularitzar) el paper de moderadora i, quan convenia, d'advocat del diable, designació controvertida per l'Associació de Dones per a la Dignitat de la Dona, que, quan es tracta d'una dona (evidentment si es tracta d'un home, no: tampoc no són tan del morro fort) diuen que caldria dir advocadessa de la diablesa, proposta certament suggestiva perquè en el nostre cas tindriem que la baronessa Ubaldessa feia d'advocadessa de la diablesa. T'ho demano de genolls, dolça Ubaldessa meva, reina del meu cor, claror dels meus ulls, convida'm a venir a casa teva a passar la migdiada. La migdiada, la tarda, el capvespre i la nit -la nit, sense lluna ni marit, o amb més lluna que marit. I, si m'hi convides, fes encara més, estimada del meu cor: que ningú no es presenti d'improvís, a interrompre les nostres carícies, els nostres petons i les nostres abraçades. Convida'm amb tu, amor meu, que estic disposat a donar-te tot l'amor de mi, tot jo, que sóc tot amor. Així, quan Raimundus Gubernus defensava les seves tesis nomanalistes, Ubaldessa no s'estava de contradir-lo i de donar arguments per a la rèplica del capità de Brog, però després, un cop aquest s'havia esplaiat a cor què vols en la refutació de les idees nominalistes de Gubernus amb els arguments de les seves idees gazofilacistes, la baronessa es complaïa a posar en relleu tots els punts febles de la seva argumentació i ho servia, com si fos una copa de vi ranci aromatitzat amb canyella i pebre negre a l'esmolat afany dialèctic de l'il·lustre nominalista. Naturalment que l'oposició que es va establir entre Raimundus Gubernus i el capità de Brog era merament en el camp de la controvèrsia doctrinal. Molt sovint, omplien les sessions amb el que en podríem dir esoterisme recreatiu, com ara són les endevinalles, les xarades i altres enigmes del mateix nivell, cosa que permetia que els altres membres del cercle, com el cavaller Hilari Lapera, el cavaller Luitmar de Bor i el jove Guillem dels Didals, i, molt probablement, algun altre de qui no ens ha pervingut el nom, a causa, sobretot, de l'alegre descurança de molts escribes i escrivans, que massa sovint van per feina en el sentit que ometen una partida de detalls que jutgen superflus o irrellevants perquè volen arribar a casa no gaire tard, sempre amb el rau-rau de deixar la dona massa estona sola, els quals intervenien poc en les controvèrsies que oposaven el professor Gubernus i el capità de Brog i aleshores tenien possibilitats de dir alguna cosa, a més de contemplar, més o menys amb cara de be degollat, la fascinant Ubaldessa. Davant el seu marit diu molts penjaments de mi i això, per a aquell teixó entremesclat de senglar deu ser una alegria de les grosses, com la que produeix un bon sol després d'un temps fosc, humit, plujós, boirós, hostil. No hi veu un pam més enllà de la tarota, d'aquell tubercle encara no homologat que li sobresurt entre les dues galtes.

Si ja no pensés en mi no en parlaria pas. Ara, com que rondina i murmura, em difama i em diu el nom del porc, nega les meves virtuts i silencia les meves qualitats, exalta els meus defectes i magnifica les meves limitacions, es riu de mi, em fa objecte de befa i escarni, em ridiculitza, em presenta com un pobre titella, com un ninot de molles grotesc, vol dir que encara pensa en mi, però que està ressentida i enutjada, s'esplaià i s'esbrava, i amb una sola sageta mata dos ocells: es riu del tanoca del seu marit -tanoca, tanoca, abans de fer l'ànec et toca fer l'oca- i es venja de mi, el seu enamorat fervent, el seu esclau fidel. Val a dir que el capità de Brog acceptava més de bon grat el descens de nivell de les sessions de la baronessa que representa la dedicació a l'esoterisme recreatiu que no pas el professor Gubernus, però és clar que amb prou feines si gosava insinuar lleument el seu disgust o desaprovació. Això sí, maldava i feia mans i mànigues per donar un mínim component doctrinal a la solució de qualsevol enigma intranscendent. Així, el dia que la baronessa va proposar als seus cadells de resoldre aquella endevinalla que diu "Una capseta blanca que s'obre i no es tanca", la solució de la qual és l'ou, el professor Gubernus va fer constar que obrir i tancar no es podien pas considerar termes pròpiament antònims sinó simplement, a tot estirar, paraantònims, car tots dos tenien clarament un component iniciàtic de tercer o de segon grau, obrir com a sinònim de donar pas a la llum i tancar com a equivalent de recloure la foscor, de posar fi a l'obscuritat, així com que tot ou és poc o molt còsmic, si no es vol tant, microcòsmic, i, alhora, parasintètic, en el sentit de conjunció ideal de la síntesi de tots els principis, pràcticament impossible de superar amb dues lletres (dues simples vocals, les últimes de qualsevol llista o relació). Una altra endevinalla que va permetre al professor Gubernus anar per les seves va ser aquella que diu "Verd al bosc, negre a la plaça i vermell a casa", la solució de la qual és el carbó. Segons l'il·lustre nominalista, es diu verd com a sinònim d'immadur, però no tot el que és verd és immadur, tal com es veu clarament quan un comprova que verdor no és pas sinònim d'immaduresa. La verdor té un component positiu, virtual, actiu, gradual, que no té la immaduresa. Anàlogament, hi ha la negror material i la negror espiritual, la negror positiva i la negror negativa, la negror absoluta i la negror relativa, la negror ideal i la negror*, la negror inicial i la negror final, la negror constructiva i la negror destructiva, la negror aspectual i la negror temporal, la negror singular i la negror plural, la negror essencial i la negror adjectiva, la negror pura i la negror corrupta, la negror real i la negror figurada, la negror pròpia o recta i la negror adventícia, la negror gradual i la negror definitiva, la negror desitjada i la negror temuda, la negror masculina i la negror femenina, la negror d'uns ulls de

mirada clara i la negror d'una riulla cruel i maligna, la negror de la nit serena, plàcida i benèvola i la negror de les hores fosques i dels sentiments perversos, la negror del pou dels corbs, les gralles i les cornelles, de les ungles, dels forats còsmics, del sutge, de l'atzabeja, dels dies sense pa (d'on es podria inferir la insospitada sinonímia entre negre i llarg), dels dimonis subversius, pudents i sifilítics, dels suixinites, dels cabells de les gitanes i del negre de Banyoles. Pel que fa al vermell, qui compara els llavis de l'estimada amb les cireres, qui amb les maduixes, qui amb la magrana, però només el venturós que aconsegueix de besar-los pot afirmar, cofoi i satisfet, que a ell no li empataran la basa. El baró és tot un home, de cap a peus, alt i ben plantat, té tot el que ha de tenir un home, i aquest pobre cavaller no s'hi pot pas comparar. Però el sol·liciten mil incitacions diverses i es pot aventurar que no sempre reïx a donar l'abast. I el pobre cavaller, seria ben feliç i gojós, de poder aprofitar les sobralles de la seva taula tan ben parada i tan ben proveïda -de la taula o bé del llit. A vegades les desviacions metafísiques o doctrinals del professor Gubernus divertien la baronessa i, complaguda i satisfeta, el deixava dir, i els altres membres dels cercle, és clar, no gosaven dir pas res, no gosaven dir ni piu, que no piula qui voldria pel que es diu segons qui ho diu. Quan un sap què ha de fer ja té molt de guanyat. I posats a reivindicar, reivindicuem el dret a tenir el cap en un altre lloc, ni molt lluny, molt lluny, ni molt poc, molt poc, que ni per molt ni molt poc jo no em moc mai del meu lloc. Però altres vegades, en canvi, la gentil baronessa, tan afable i tan castissa, tan senyora i tan mestressa, no s'estava, amb la seva autoritat indiscutible i indiscutida, de posar un límit rigorós a les elucubracions sinuoses i a la dèria especulativa del professor Gubernus, i si s'havia decidit que la sessió d'aquell dia es dedicaria a l'esoterisme recreatiu, feia mantenir el propòsit, o l'ordre del dia, com en deia ella, festivament, sense concessions, amb gran goig dels qui es delien especialment per aquesta alternativa lúdica. Era, de fet, quan tenia l'ocasió de lluir-se especialment el digne cavaller Hilari Lopera, educat, es veu, a l'Escola de Ca l'Hamburg, i que, de jocs de paraules, entreteniments verbals, endevinalles, xarades, embarbussaments, acudits, facècies, epigrames, corrandes i àdhuc jocs de mans, en sabia un niu, un niu d'àguiles, de gralles, d'orenetes o falcons, d'espervers, de mallerengues, de pinsans o rossinyols. Cal reconèixer, però, que aquestes sessions eren més aviat esporàdiques, encara que no tant perquè hagin hagut d'ésser silenciades sistemàticament per tots els cronistes, sia perquè hagin considerat que no eren dignes d'ésser consignades per a la posterioritat, sia perquè s'hagin sentit atrets poderosament i irresistiblement pel misteri inherent a les pràctiques relacionades amb l'esoterisme i

hagin temut de desvirtuar-les, de banalitzar-les, de trivialitzar-les, de vulgaritzar-les, d'igualir-les amb referències a les seves desviacions lúdiques i recreatives. Esporàdicament, també havien assistit a les sessions del cercle esotèric de la baronessa alguns ésser immaterials, de personalitat poc precisa i definida. S'ha esmentat, així, l'esperit de l'avior, sever i malenconiós alhora, un ectoplasma neuròtic -o neurastènic segons algun cronista que filava molt prim-, heterodox!, fractal i apedaçat (d'una manera visiblement casolana), i l'ànima d'un penjat a la forca del revolt del camí dels Set Turons, on els corbs tenen l'aplec sense l'explícit permís que exigeix la llei vigent que doni l'autoritat. Però tots eren molt moderats i respectuosos, bona canalla, i solien mantenir una actitud més aviat passiva, sense altre protagonisme que el que era inherent a llur condició peculiar. El silenci -tan preat- té un valor afegit quan és alternativa a la xerrameca inútil, al baladreig estúpid i a l'ús innoble de la paraula. Va ser en un moment d'inconsciència, d'aquesta gosadia cega i inconscient que a vegades és el contrapès de la timidesa, del respecte i de la circumspecció, que li vaig dir que m'agradaria que fos la meva amant, i, com és lògic i natural, tot seguit d'haver-ho dit, em vaig horroritzar del meu atreviment increïble, i em veia venir al damunt una allau d'improperis i de retrets, però ella, somrient dolçament, sense cap mostra d'enuig, em va dir que no podia ser, però que si jo volia podia ser la meva confident, cosa que vaig acceptar sense pensar-m'hi gens. Total, que vistes de fora estant, les sessions del cercle esotèric d'Ualdessa de Res, a vegades potser semblaven el que no eren, però es pot ben dir, en primer lloc, que no feien mal a ningú, i, en segon lloc, que els qui hi assistien hi trobaven el que hi buscaven i la seva assiduitat no coneixia defallences. I va ser un fet tràgic i imprevist el que les va interrompre: la mort del baró Abelard de Res, un dia que, després d'una magna cacera, assistia al gran banquet del vi que el bon rei Hunding ofería als seus barons, els Nou Barons de la Gana (designació, pel que es veu, transformada molt després en els Nou Barons de la Fama). S'hi va presentar d'improvís una mena de gegant monstruós i pentavocàlic, armat amb una espasa de pedra de llamp i de diamants, posseït d'una fúria paradigmàtica i extragalàctica, i va deixar sense vida el bon rei Hunding i els seus nou barons. Segons algun testimoni presencial, el noble baró de Res es creia que aquell terrible executor era el marit de la seva estimada Siderúrgia, i fins i tot va intentar d'improvisar alguna explicació o justificació, que no va poder sinó iniciar, encara que hauria estat ben inútil perquè aquell guerrer ferotge no tenia cap relació amb el marit de la dama Siderúrgia, el qual, però, sembla que sí que va aprofitar, molt joiós, aquella ocasió inesperada per a recuperar el ple usdefruit de la seva estimada Siderúrgia. Pel que fa a la baronessa, va quedar més aviat trasbalsada per la mort violenta i imprevista del seu marit, sobretot per imprevista, com si, en certa manera, es retragués a ella mateixa que no havia estat

capaç d'heure'n cap indici previ. De moment, mig perquè potser se'n va desenganyar, mig per respecte, va suspendre les sessions del seu cercle, els components més conspicus del qual es van dispersar: el professor Raimundus Gubernus va acceptar una invitació d'una universitat de la Mar Vella per anar-hi a exposar les seves teories nominalistes, el capità de Brog i el cavaller Hilari Lapera es van associar i es van dedicar, sembla que amb molt de profit, a l'esoterisme pràctic, eutrapèlic i alternatiu, i només van restar prop de la baronessa els cavallers Hildebrand de Pocapena, el seu adorador, el cavaller Luitmar de Borg, que era el marit de l'híspida Rosamunda del Roser, i el tendre Guillem dels Didals. Ubaldessa, després d'haver-ho sospesat detingudament, es va casar amb Hildebrand de Pocapena, que va exultar de felicitat, però va retenir, amb funcions vàries, diverses, múltiples i poc precises, per a tot el que convingués, el cavaller de Borg, per mantenir-lo allunyat, relativament allunyat, de les pues de la pua de la seva Rosamunda, i el jove dels Didals, a qui la gentil Ubaldessa havia posat un afecte mig maternal mig pseudomaterial i mig d'una altra mena, i els matemàtics que es facin retratar, en un capitell dels claustres, en un retaule de fusta, en un mural, al tremp, en bronze o en terra cuita.